

L I E T U V I U

DIENOS

MUŽIKAS KAZYS VIKTORAS BANAITIS (1896-1963)

1978 M. SPALIO MĖN.

LITHUANIAN DAYS

OCTOBER

1978

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

October,, 1978 No. 8 (287)
1978, spalio Nr. 8 (287)

Eina XXIX metai

Volume XXIX

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN". PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Leidėjas / Publisher

Antanas F. Skirius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn. Published monthly, except July and August.

Please send any changes of address to: LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.50

Single Copy \$1.50

Prenumerata metams \$15.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$15. per year in any country of the world.

Garbės prenumerata / Honorary subscription \$25.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER

KAZIMIERAS VIKTORAS BANAITIS
(Composer — 1896-1963)

Reporting in this issue on the latest production of Chicago's Lithuanian Opera Company, the Baltic legend of "Jurate and Kastytis" we pause to commemorate its composer, K. V. Banaitis. He has earned even greater merit for his lifetime work of adding the rich and beautiful lore of Lithuanian music to the sophistication of modern compositions. He has harmonized hundreds of folk songs. He has written songs for choir and solo, as well. Most innovatively and in good technique, he has brought Lithuanian elements into his more important chamber music compositions: sonatas, symphonic pictures, idylls (mostly for instruments, occasionally with vocal solos). In the late 1960s he was commemorated with a great and successful performance of his works at New York's Lincoln Center, where parts of his "Jurate and Kastytis" suite were also rendered in concert form.

K. V. Banaitis was born in Vaitekupiai, county of Sakai, on January 1, 1896, in a patriotic family of Lithuanians, then under Russian rule. Nevertheless he was able to attend high school in Kaunas and also to receive private musical instruction there. He graduated in 1915 in Smolensk, where his family had retreated from frontal operations of WW I. However, in 1917, the young student was back in his country and himself teaching at the famous Lithuanian "Saules" gymnasium, in Kaunas, which was much supported by American Lithuanian donations in that era.

K. V. Banaitis took up university studies abroad in Germany, in Leipzig (1922). Soon he entered the city's noted conservatory, too. Music predominated and when he returned to Kaunas in 1928 he was already a pianist and composer of note. Besides teaching piano and music theory at the State School of Music there, K. V. Banaitis was its director from 1928 to 1937. (The school became a Conservatory in 1933.)

He left Lithuania during the 1st year of Soviet occupation in 1940. Back to his post of Conservatory director during 1941-44, he then fled his country again to finally reach and settle in the United States in 1949. Here in Brooklyn, N.Y., he continued his musical and pedagogical work until his death on December 25, 1963.

Since leaving his country, K. V. Banaitis has had a number of his musical works published in Germany and the U.S.A. A great number of them, however, are still in manuscript form. —A.A.M.

BACK COVER

Album of the recorded opera "Jurate and Kastytis," written by K. V. Banaitis and staged by Chicago's Lithuanian Opera Company.

Kompozitoriaus K. V. Banaičio operos "Jurate ir Kastytis" plokštelių albumo viršelis.

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Psl.

Algis Šimkus,

Kompozitorius Kazys Viktoras Banaitis. 3-7

Chicagos lietuvių operos apžvalga. 8-9

Vytautas Radžius,

Operos "Jurate ir Kastytis" eiga. 10-13

Regina Petrutienė, dailininkė. 13

PLB valdybos posėdis. 13

Marija Tūbelytė-Kuhlmanienė,

Gegutė, novelė. 14-15

Dzūkų premija Gliaudai. 15

Alė Rūta,

Rašytojas Balčiūnas-Švaistas, nekrologas. 16

Vytautas Plukas aukštose pareigose. 16

ENGLISH SECTION

Kazimieras Viktoras Banaitis,
(Composer) —A.A.M. 2

Expanding ALKA Museum
in Putnam17

The Amber Web: Lithuania's Rivers,
Lakes and Swamps; The Baltic
Sea, by Aldona Ryan13

Book Review: "For Those Still at
Sea" by Lisa Mitchel19-20
Once More on Simas Kudirka's

Leap to Freedom: Hypatia Petkus19

The Arm: Jurgis Gliauda (Transl.
from Lithuanian by Nolan
M. Zobarskas20

Lithuania in Philetely (17): City of
Lublin: Antanas Bernotas20-21

In Memoriam: Rev. Frances A.
Ruggles (Raugalas) of New
York: Margaret Picard22

INTRODUCTION TO MODERN

LITHUANIAN

Tai didelė ir plati lietuvių-anglų kalbos gramatika, paruošta kalbininkų — L. Dambriūno, A. Klimo ir W. Schmalstieg.

Gramatika tinka norintiems išmokti lietuviškai ir angliškai. — 40 pamokų su pratimais. Platus žodynas. Vertimams, pasikalbėjimams ir pasiskaitymams pateikti rinktinių lietuvių rašytojų, poetų ir liaudies kūrinių.

Kaina \$9.00

Pirmoji operos plokštelė buvo įteikta Justinui Mackevičiui, Standard Federal Savings and Loan Assn. prezidentui, kuris nedvejodamas operos išleidimą parėmė stambia auka, kartu paskolindamas be procentų pradžiai reikalingą 5 tūkstančių dol. sumą. Nuotraukoje su

jų tu plokštelių išleidimo komisijos nariai: V. Radžius, mecenatas J. Mackevičius, A. Blyskis ir S. Baras.

Nuotrauka V. Jasinevičiaus

The first copy of the issued record album of K. V. Banaitis' Jurate and Kastytis opera was presented to the main financial sponsor, Justinas Mackevicius, President of the Standard Federal Savings and Loan Association in Chicago.

KOMPOZITORIUS KAZYS VIKTORAS BANAITIS IR JO KŪRYBA

Algis Šimkus

Kazys Viktoras Banaitis gimė 1986 m. Vaitiekupiuose, Sintautų valsčiuje, Šakių apskr., žinomojo lietuvių tautos atgimimo veikėjo ir nepriklausomybės akto signataro Saliamono Banaičio šeimoje. Iki 9 metų amžiaus jis gyveno stambokame savo tėvo ūkyje, kuriame tada veikė ir slapta lietuviška mokykla, vedama "daraktoriaus" vargonininko Vaivados. Joje jaunas Kazys Viktoras išmoko lietuviškai rašyti bei skaityti ir kartu per savo mokytoją susipažino su lietuviškomis liaudies dainomis. Gražinus lietuviams spaudą, Saliamonas Banaitis, gudriai pasižadėdamas leisti prusišką laikraštį Lietuvos Balsą, 1906 m. gavo valdžios leidimą įsteigti Kaune lietuvišką spaustuvę ir su šeima persikėlė į Kauną. Žinodamas tokio laikraščio žalą ir norėdamas pakirsti jo įtaką lietuviams, Saliamonas jį taip tvarkė, kad jis neturėtų pasisekimo ir buvo greitai likviduotas. Po to, savo spaustuvę jis vistiek sugėbėjo išlaikyti ir joje prieš pirmąjį pasaulinį karą atspausdino daug vertingų lietuviškų leidinių bei kitų laikraščių. Kazys Viktoras Kaune pradėjo lankyti rusų liaudies mokyklą ir 1908 m. išlaikė egzaminus į antrąją gimnazijos klasę. 1911 m. jis taip pat pradėjo mokytis muzikos Kaune tada žinomoje Ippe-Gehtmano muzikos mokykloje. Savo kompozicinius sugebėjimus jis pradėjo bandyti jau tada, parašydamas eilę romansų, liaudies dainų harmonizacijų ir miniatūrų fortepijonui.

Banaičių šeima Kaune greitai tapo centru apie kurį būrėsi daugelis veiklesnės lietuviškosios visuomenės. Tokioje atmosferoje Kazys Viktoras jau iš jaunų dienų įgavo bekompromisinį lietuvišką nusistatymą ir meilę bei pagarbą tautinei kultūrai. Muzikinėje veikloje pirmu kartu jis pasireiškė 1914 m. pavasarį moksleivių koncerte prel. Maironio namų salėje, kuriame jis akomponavo solistei A. Nezabitauskaitei ir smuikininkui Alšauskiui, atliekant M. Petrausko, St. Šimkaus, J. Tallat-Kelpšos ir J. Štarkos kūrinius.

Prasidėjus pasauliniam karui, Banaičių šeima pasitraukė į Roslavlį, Smolensko gubernijoje, kur Kazys Viktoras 1915 m. baigė gimnaziją. Tais pačiais metais buvo priimtas į Petrapilio universiteto teisių fakultetą, kur jis taip pat ruošėsi stoti ir į konservatorijos fortepijono skyrių. Tą vasarą tačiau jam būnant Vilniuje, Lietuvą užėmė vokiečiai ir Kazys Viktoras į Petrapilį nebeišvyko. Vilniuje jis iš karto tarnavo lietuviškoje milicijoje inž. St. Kairio ir L. Giros vadovaujamam sekretoriuje. Netrukus tačiau sugrįžo į Kauną pas tėvus, kur buvo pakviestas mokytoju Saulės gimnazijoje, kurioje tada nepaprastai trūko pedagogų. To meto padėtį galima suprasti iš to, kad vos baigęs gimnaziją abiturientas iš karto gavo dėstyti tokius skirtingus dalykus kaip istoriją, geografiją, lotynų ir prancūzų kalbas. Greta darbo gimnazijoje Banaitis dar suorganizavo lietuvišką chorą ir vakarais jam vadovavo.

Taip daug dirbdamas, 1916 m. jis susirgo plaučių liga ir buvo priverstas iš visos veiklos pasitraukti. 1917-19 m. gyveno tėviškėje, kur uoliai gilinosi muzikoje, studijuodamas veikalus bei harmoniją, muzikines formas ir muzikos istoriją. Sveikatai kiek pagerėjus, 1919 m. Kazys Viktoras įstojo į nepriklausomos Lietuvos kariuomenę, kur greitai buvo paskirtas į generalinio štabo spaudos skyrių, kuriame buvo ruošiami ar verčiami kariuomenei reikalingi rašiniai bei vadovėliai ir redaguojama "Kariškių Žodis."

1921 m. rekomenduojant St. Šimkui ir Lietuvos meno kūrėjų draugijai, Banaitis išsiųstas Krašto apsaugos ministerio įs-

kymu į užsienį studijuoti muzikos. Iš pradžių nuvyko į Pragę, kur pradėjo privačiai studijuoti pas čekų prof. Šiną. Neradęs tenais palankių gyvenimo sąlygų, 1922 m. Banaitis persikėlė į Leipzigą, kur įstojo į universiteto filosofijos fakultetą, o vėliau išlaikė egzaminus ir į konservatoriją. 1925 m. trūkdamas laiko ir lėšų, universiteto studijas turėjo nutraukti ir pasiliko vien konservatorijoje, kurią baigė 1928 m. Čia jis daugiausia dėmesio kreipė į muzikos teoriją ir kompoziciją, kurias studijavo pas to laiko garsų vokiečių muzikos teoretiką profesorių Siegfried Karg-Elert, pas kurį prieš kiek laiko taip pat buvo mokėsi Stasys Šimkus ir Juozas Gruodis.

Grįžęs po studijų Lietuvon Banaitis buvo paskirtas dėstyti Kauno valstybinėje muzikos mokykloje teoretinius dalykus ir privalomąjį fortepijoną. 1937 m. paskirtas Kauno konservatorijos (anksčiau buv. muzikos mokyklos) direktorium. 1938 m. respublikos prezidento aktu jam suteiktas profesoriaus titulas. 1940 m. Lietuvą okupavus sovietams, iš direktoriaus pareigų buvo atleistas, tačiau sekančiais metais atėjus vokiečiams buvo į tas pareigas gražintas ir jose išbuvo iki antrosios sovietų okupacijos. 1944 m. iš Lietuvos pasitraukė ir gyveno Muehldorf pabaltiečių stovykloje, iš kur 1949 spalio 14 d. atvyko į JAV ir apsigyveno Brooklyne. Amerikoje nebodamas nepalankių ir sunkių materialinių sąlygų, Banaitis neatitolo nuo savo pašaukimo ir kiek galėdamas visą laiką kūrė. Čia jis parašė daug liaudies dainų harmonizacijų ir svarbiausį, savo kūrinį, operą „Jūrą ir Kastytį.“ Iš vargintas įvairiausių nedateklių ir progresuojančios Parkinsono ligos, nespėjęs savo operos galutinai išbaigti ir orkestruoti, K. V. Banaitis 1963 gruodžio 25 d., Kalėdų dieną, mirė ji tada globojusioje brolio šeimoje. Palaidotas New Yorko Long Island Šv. Karolio kapuose.

K. V. Banaitis buvo ne vien kūrybingas ir vienas lietuviškiausių mūsų kompozitorių, bet taip pat ir aštrus publicistas bei plataus išsilavinimo asmuo, kuris domėjosi meno, literatūros ir filosofijos klausimais. Savo gausia aukštai profesionališka muzikos kūryba jis įnešė į lietuviškos muzikos gyvenimą daug naujoviškumo ir ypatingai gilaus lietuviškos liaudies dainos supratimo. Dar studijuodamas Leipgige ir po to grįžęs Lietuvon Banaitis sukūrė eilę didesnės formos kamerinės muzikos kūrinių, kuriuose jis iš karto parodė savo talentą ir vakarų Europoje įgytą pažangią kompozicijos techniką. 1926 m. Leipgige jis parašė ir tenais atspausdino variacijas Sutamų giesmės ir vizijos fortepijonui. Tai

dar mokytojo priežiūroje sukurtas ilgokas paskirų dalykėlių veikalas, rišamas bendros muzikinės minties ir puikiai išvystytos modernios harmoninės struktūros. Šis sunkokas veikalas reikalauja aukštos technikos pasiekusio pianisto ir dėl to netapo mūsų pianistų tarpe populiarus.

Taip pat Leipgige 1927 m. Banaitis parašė Sonatą-Rapsodiją H-moll violončelei ir fortepijonui. Ši sonata buvo 1935 m. taip pat autoriaus lėšomis atspausdinta Universal Edition leidyklos Vienoje ir tokiu būdu buvo įtraukta į šios pasauliniai žinomos gaidų leidyklas katalogą. Sonata buvo pirmą kartą atlikta 1930 m. Kauno konservatorijoje pirmajame Banaičio kūrinių koncerte. Po to ji buvo dar pakartotinai atliekama Kauno, Rygos, Talino, Suomijos bei Vokietijos radiofonuose. 1934-35 m. Banaitis sukūrė Sonatą D-moll smuikui ir fortepijonui, kurioje ypatingai pabrėžtos liaudiškos nuotakos bei lietuviškom dainom artimos derminės harmonijos, kartu nevengiant ir Banaičiui charakteringos gana sudėtingos ir painios ritminės bei melodinės struktūros. Šią sonatą išleido smuikininkas Iz. Vasyliūnas 1964 m., jau po kompozitoriaus mirties. Prie šio laikotarpio stambesniųjų Banaičio kūrinių dar priklauso trio Lietuvos idilijos smuikui, klarinetui ir arfai. Šios nekonvencionaliam instrumentų sąstatui skirtos „pie-menėlių improvizacijos“ parašytos laisvo stiliaus suitos formoje. Trys suitos dalys, pavadintos Vasaros ryto aidai, Našlaitėlės skundas ir Kaimo šokis, bando pavaizduoti lietuviško kaimo nuotakas. Šiame veikale, priešingai kitiems to laiko kūriniams, Banaitis pirmu kartu pradeda vengti komplikuothesnių, moderniai dramatiškų harmonijų bei tirštesnių sąskambių. Jų vietoje jis pradeda pasitenkinti paprastesnėmis, idilinėmis, liaudies dainų dvasiai artimomis nuotakoms. Ši tendencija vėliau tapo gal pačia savičiausia Banaičio kūrybos charakteristika.

Greta instrumentalinių veikalų, Banaitis tuo laiku taip pat sukūrė visą eilę originalių, savo laiku solistų dažnai dainuojamų dainų-romansų. Ne viena jų, kaip Tulpės, Vandens lelija, Rods parpulsis, Savo skambančia daina, Atsiminimas ir kitos yra vienos įdomesnių ir originaliausių visoje lietuviškos dainos literatūroje. Savaimingiausiai, tačiau, Banaitis pasireiškė liaudies dainų harmonizacijomis, kuriose jis ypatingai sėkmingai sujungė naujoviškumą su liaudišku senoviškumu ir paprastumu. Laikydamasis griežto diatoniškumo (t.y. vengdamas dainos tonacijai svetimų chromatinėjų tonų), jis išmoko sukurti šiom senovinėm dainom natūralų harmoninį pagrindą, kartu visada išlikdamas pažangiai

Pirmasis žvejų choras, jiems besiruošiant plaukti į jūrą:

Ei, jūruže, mylimoji!

Ko tu ūži, ko vaitoji?
Ar nelauki tu svečių?

Chorus of fishermen setting out to sea:

Churning, sighing sea, beloved!
Are you waiting? Do you covet
For the guests that to you cometh?

Jau išplaukė žvejai: merginos atsisveikina žvejus.

Off they go, the girls bidding farewell.

naujoviškas ir rafinuotai išradingas. Liaudies dainas Banaitis nepaprastai mylėjo ir gerbė. Vienaame savo laiškų jis rašė: „Kas taip iš jaunystės suaugęs su Lietuvos kaimu ir jo dainomis, kaip aš,—tam liaudies dainos ir jų kėlimas yra reikšmingas ir gilus sielos bei dvasios reikalas!“ Liaudies dainų harmonizacijose jis siekias surasti tinkamą ir naują harmoninį rūbą, kuris iškeltų jų charakteringumą, pabrėžtų lietuvių liaudies dainų savitumą, išvengiant įprastų harmoninių šablonų ir, galiausiai, apginti dainą nuo mėgėjiškų pasikėsinių, kurie ją tik vulgarina. Komp. Vladas Jakubėnas pripažino, kad Banaitis šių savo principų ištikimais laikėsi. Vertindamas jo vėlesniasias jau Amerikoje parašytas dainas jis pastebi: „Banaitis turi tikrą Dievo dovaną atjausti mūsų liaudies dainos grožį, apvilkti ją nūdieniais harmoniniais rūbais, o kartu neatimti iš jos liaudiško primityvumo ir savitos lyrinės nuotaikos.“

Banaitis yra suharmonizavęs per 400 liaudies dainų. Nemaža jų dalis atspausdinta keturiuose rikinėliuose, paties kompozitoriaus pavadintuose sąsiuviniais, ir didesniame 100 liaudies dainų rinkinyje. Pirmasis dešimties Banaičio dainų chorui sąsiuvinys išleistas dar Lietuvos Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijos kuri buvo pradėjusi leisti lietuvių kompozitorių kūrybą. Kai kurios šio sąsiuvinio dainos, kaip Už jurių marių, Paskutinis vakarėlis ir kitos greitai pasklido po visą kraštą ir įėjo į standartinių mūsų chorų repertuarą greta J. Naujalio, St. Šimkaus ir kitų tautinio atgimimo laikotarpio kompozitorių populiariųjų dainų. Antrasis, penkiolikos dainų, sąsiuvinys atspausdinta 1948 m. Pašvaistės leidyklos Vokietijoje. Trečiąjį 12-os dainų sąsiuvinį išleido 1950 m. jau Amerikoje Dr. S. ir Ona Biežiai savo kare žuvusio sūnaus Stepono atminimui. Ketvirtasis ir vėl 15-os dainų sąsiuvinys dienos šviesą išvydo 1951 m. prel. Pr. Juro lėšomis, kuris išgirdęs Banaičio dainas koncertuose, 1952 m. taip pat pasiryžo išleisti ir penktąjį, patį stambiausią, jo liaudies dainų rinkinį pavadintą 100 liaudies dainų. Šiame rinkinyje tilpo kartu su 60-čia dainų mišriam chorui dar po 20 dainų vyrų chorui ir solo balsui. Vertindamas pastarąjį leidinį Iz. Vasiliūnas pastebėjo, kad Banaitis šiose dainose pasirodė „visu kūribiniu užsimojimu. Jo subrendusi kompozicinė technika čia pasireiškia visu tobulumu. Skoningai parinktos harmonijos, jų saikus is estetiškas panaudojimas, tamptariai surištas su liaudies dainų melodijų dvasia, griežtas harmonijų diatoniškumas, turtingas spalvingumas, tobu-

las kiekvienos dainos išbaigimas . . . šiose dainose . . . pasiekia savo apogėjų.“ Šiame rinkinyje taip pat Banaitis vienas pirmųjų mūsų muzikinėje literatūroje pateikia apie dešimtį lietuviškų sutartinių, išsiskiriančių iš kitų mūsų dainų savo disonansais, sinkopine ritmika ir melodijų senoviškumu.

Be šių kamerinės muzikos kūrinių ir dainų, Banaitis dar yra parašęs dvi didesnes chorines kompozicijas: Sveika būk tėvų šalie ir Kunigaikštienės Birutės giesmė (abi išleistos Šv. Ministerijos 1937 m. Kaune). Taip pat Kaune liko dar stambesnė chorui kompozicija Agnus Dei ir variacijų ciklas fortepijonui Siuntė mane motnėlė dainos tema.

Paskutinis ir didžiausias Banaičio kūrinys yra opera „Juratė ir Kastytis.“ Komp. V. Jakubėno prisiminimu, Banaitis šią operą pradėjęs rašyti dar Lietuvoje. Jau 1932 m. jis turėjęs Bronės Buivydaitės libretą ir planavęs keletai scenų muziką, nors vėliau šį darbą ir užleido. Opera buvo galutinai suformuota ir parašyta jau Amerikoje. Analizuodamas Banaičio operą muzikos kritikas Balys Chomskis, prisimindamas, kad ne vienas pasaulinio garso kompozitorių rašydami savo operas taikydavo jų partijas ypatingai jiems patinkantiems solistams yra išsireiškęs, jos „nesunku atspėti, kad Kastytis yra sukurtas Kipro Petrausko vokaliniam modeliui, atitinkamai aprūpintas arijomis ir iškeltas į pirmąją personąžą.“ Šią nuomonę dalinai patvirtina ir faktas, kad trūkdamas Buivydaitės librete dramatiškesnio teksto, Banaitis nesudvejojo net griebtis ir pašalinės poetinės pagalbos savo herojaus rolei paryškinti. Kastyčio pagrindinei arijai-barkarolei „Dainą dainuoju, dangų sau teikiu, gimstančio skausmo žiedus raškau,“ panaudotas Balio Sruogos jausmingas, nors su operos eiga ir maža ką bendro turįs, eilėraštis. Panašiai, Chomskio nuomone, ir žymiai lyriškinė Juratės partija parašyta Vladislavos Grigaitienės modeliu, o motina—Vincės Jonuškaitės, kurias abi Banaitis labai mėgo ir vertino.

Nors ir būdamas atsidavęs ir gilus liaudies dainų garbintojas, Banaitis savo operoje tiesioginiai jų melodijų nenaudoja. Vienintelė operoje išprausta liaudies melodija—Po aukštus kalnus vaikščiojau—kaip tai išsiskiria iš operos muzikinio stiliaus ir net pažeidžia jo vientisumą.

Juratės ir Kastyčio libretą pats Banaitis yra pavadinęs per ilgą, neveiksmingą ir dramatinį silpnoką. Jis teisingai suprato,

Jūratės pasirodymas Kastyčiui:
Kastyti! Jaunuoli!
Pamirški tu žemės sapnus,
Pamirški tu žemės mergele....

Dana Stankaitytė — Jūratė, Stasys Baras —
Kastytis, žemai kairėje.

Jurate appears to Kastytis.

kad librete trūksta veiksmo, veikėjų charakterius apibrėžiančių situacijų ir operai reikalingų dramatiinių konfliktų. Čia gali kilti klausimas, kodėl ambicingas, mąstantis ir labai kritiškas Banaitis ėmėsi tokiam librete ieškoti įkvėpimo savo pagrindiniam viso gyvenimo kūriniumi. B. Chomskis bandė šį klausimą atsakyti sekančiais: „Greičiausiai jį viliojo lietuviška, Maironio išgarsinta legenda ir prasta, skambi Buivydaitės poezija, kaip galimybė pademonstruoti . . savo estetinę filosofiją. Jūratę ir Kastytį galima pavadinti lyrine, simfonine poema, iš kurios trykšta, kaip iš gilių lietuviškos žemės, melodijų šaltiniai, peržengdami liaudies dainų uždaro ribas.“ Be to, B. Chomskio nuomone, visą gyvenimą viengungiu išlikusiam Banaičiui galėjo taip pat būti prie širdies ir librete pavaizduota abstrakti sausi idealizuota Jūratės ir Kastyčio meilė, be žemiškų, kompozitoriaus būdai svetimų, aistrų ir iš jų kylančių komplikacijų.

Juratės ir Kastyčio opera buvo 1955 m. rugpiučio mėn. viešai paskelbta baigta. Tai tačiau atrodo buvo padaryta daugiau reklamai, nes dar 1957 m. prašomas operos gaidų Banaitis teisinosi, kad jis dar vis ieškas naujų išraiškos priemonių ir galimybių. Šio nesibaigiančio tobulinimo darbo kompozitorius nebaigė iki pat savo mirties. Tada noromis-nenoromis operą teko jau pripažinti galutinai baigta.

Dar prieš pabaigdamas operą, Banaitis jau iš anksto pradėjo įtikinėti savo draugus ir gerbėjus, kad nereikia skubėti su jos pastatymu. Daug tikslingiau būtų ją pirmiau atspausdinti. Tokie kompozitoriaus pageidavimai rado atgarsio ir 1959 m., solisto Stasio Baro iniciatyva, Chicagoje buvo sudarytas Jūratės ir Kas-

tyčio operos leidimo fondo komitetas. Reikiamas lėšas tačiau surinkti komitetui sekėsi lėtai ir operos fortepijoninė versija (klavyras) iš spaudos išėjo tik 1970 m., net septynerius metus po kompozitoriaus mirties. Atspausdinus operą, dirigentas Aleksandras Kučiūnas, skaitydamas, kad kompozitoriaus originale ši opera būtų scenoje neefektinga, „sukirpo“ savotišką jos redakciją, kuri amerikiečio muziko J. Kilcran suorkestruota, 1972 m. buvo Chicago lietuvių operos pastatyta scenoje.

Gana drąstiškas Kučiūno šios operos apkarpymas, perkeliant ištisas scenas į kitus veiksmus ir net visiškai išbraukiant ištisas partijas, Banaičio gerbėjų ir kritikų buvo gana nepalankiai sutiktas ir sukėlė karštųjų ginčų spaudoje. Bendrai tačiau Banaičio opera buvo visų pripažinta išimtinai muzikiniai pavykusia ir pačiu vertingiausiu šio kompozitoriaus kūriniumi. Netrukus po pastatymo opera buvo lietuvių operos ansamblio užrekorduota profesionalinėje studijoje ir išleista trijų stereofoninių fonografo plokštelių rinkiniu. A. Kučiūno diriguojamas įrašymas pavyko išimtinai gerai. Jis padarė Banaičio operą visiems prieinama ir išliks gal reikšmingiausiu Chicago lietuvių operos įnašu lietuviškos muzikos istorijon.

Jūratės ir Kastyčio operos plokštelės buvo greitai pastebėtos ir šiaip etninių grupių meninės veiklos atžvilgiu labai rezervuoti amerikietiškių FM radio stočių. Opera buvo jų net tris kartus transliuota ir labai palankiai komentuota. Šie įvykiai neliko be atgarsio ir sovietinėje Lietuvoje, kur paprastai išeivijos kultūrinė veikla visiškai ignoruojama. 1972 m. tenais išleistame Chorų iš lietuviškų operų rinkinyje įdėta net keturi

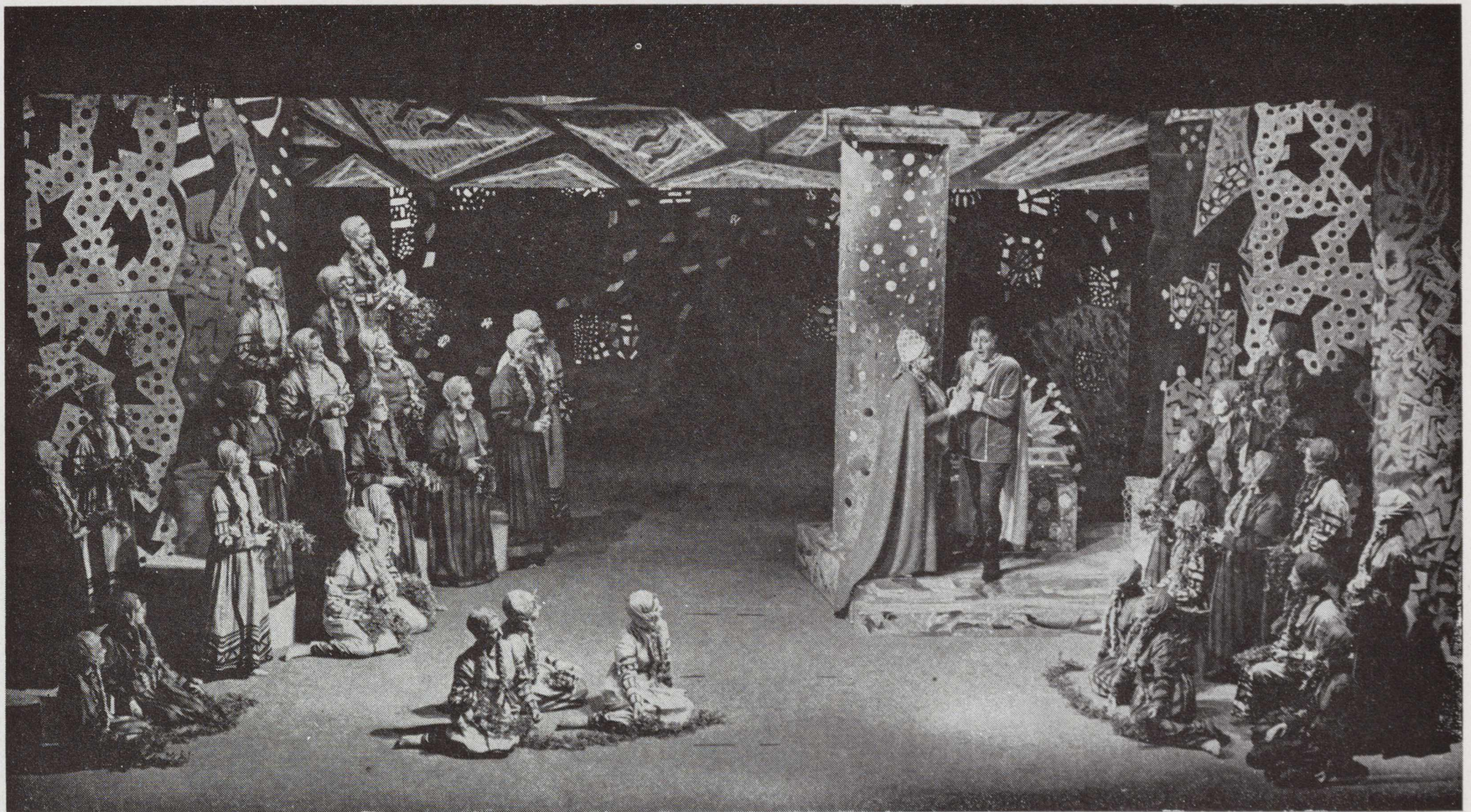

Undinių šokis sosto salėje. Sostė Jūratė su Kastyčiu.

Mermaids dancing before the enthroned Jurate and Kastytis.

stambūs Jūratės ir Kastyčio chorai. Po to spaudoje skaitėme, kad tenyktė muzikologė E. Bukauskienė parašė diplominį darbą apie Banaitį. Atrodo, kad K. V. Banaitis tenais pamažu tampa pripažįstamas "liaudies klasiku," o tokių veikalai laikomi tautos meniniu palikimu ir gali būti bent išimtiniais atvejais atliekami. Todėl nebūtų nuostabu, jei vieną dieną būtų išpildytas Banaičio gal didžiausias troškimas, pastatant jo operą tėvynėje, kur ji galėtų užimti sau prideramą vietą, pastoviam profesionalinio teatro repertuare.

Dalis čia panaudotos ir cituotos medžiagos dar nebuvo viešai atspausdinta. Tokios mūsų kultūros ir muzikos istorijai vertingos žaliavos dideli kiekiai yra sukaupia ir suklasifikuota prof. J. Žilevičiaus pastangomis jo Lietuvių muzikologijos archyve, prisiglaudusiame T. T. Jėzuitų tvarkomame Chicagos Jaunimo Centre. Šia proga priklauso nuoširdi padėka asmeniškai prof. J. Žilevičiui ir taip pat tėvams jėzuitams už malonų leidimą jų saugomais lietuviškais turtais pasinaudoti. —A. Š.

Gintaro rūmai jūros dugne. Undinės su girliandomis pasiruošusios Jūratės ir Kastyčio vestuvėms. Jūratė dainuoja:

Nebus nei žemės, nei dangaus,
Be tavęs, mylimo žmogaus.
Mermaids preparing for the wedding in the amber palace at the bottom of the

sea. Jurate sings:

Heaven, earth no more exists to Me unless I'm living with you.

CHICAGOS LIETUVIŲ OPEROS APŽVALGA

Vytautas Radžius

JAV-bių lietuvių kultūros istorijos puslapiuose reikšmingą vietą turės ir Chicagos Lietuvių Opera. Jos pradžia siejama su Vyrų choru.

Tai buvo 1949 metų rudenį. Tuo metu pradėjo veikti Chicagos Lietuvių Vyrų Choras "Vytis". Jo narius sudarė į JAV atvykę vyrai, dainavę įvairiuose choruose Europoje. Čia jie vėl entuziastingai jungėsi dainos veiklai naujojoje žemėje. Pirmuoju dirigentu buvo Alfonsas Gečas. Koks tada buvo visuomenės nusiteikimas ir priėmimas, rodo daugybė koncertų, daugel išvykų ir įvairių dainavimų, kurie kas savaitę žymėjo tuometinio Vyrų choro veiklą.

1952 m. dirigento pareigas perėmė Bronius Jonušas. Jam diriguojant buvo išleista lietuvių kompozitorių dešimties dainų plokštelė. Nuo 1954 m. iki 1958 m. kovo vidurio Chicagos Lietuvių Vyrų Chorui dirigavo Vladas Baltrušaitis. Iš to meto Vyrų choro kilo operų statymo mintis, atvedusi Operą iki šių dienų. Pirmasis pokalbis apie operos statymą įvyko 1956 m. vasario 19 d. valdybos posėdyje.

Undinių vilionės:

Mes nežinom skausmų,
Nei mirties, nei kančių....
Ir meilė, mano meilė nemari....

Operos meninę bei kultūrinę veiklą nebuvo lengva pradėti iš nieko, nes nebuvo nei pinigų, nei patirties šio krašto sąlygose. Nežiūrint tų sunkių aplinkybių, atmetus skeptikų neigiamus įtikinėjimus, ir susumavus tuometinę

Lelijų vainikais tau taką nutiesim!
Kastytis — S. Baras, — apsuptas undinių.
The girls ashore are taking up the mending of nets in the early morning.

vidinę ir išorinę padėtį, buvo nutarta statyti operą.

1957 m. kovo 30 d. buvo pastatyta pirmoji Verdi "Rigoletto" opera. Ją dirigavo maestro Aleksandras Kučiūnas. Rigoletto operos pa-

Operos choras ir orkestras rekordavimo metu studijoje. Dirigentas Aleksandras Kučiūnas,

šonuose buvo solistai, kanklės ir kita pusė orkestro, kurių čia nematyti.

The chorus and orchestra, in part, and conductor A. Kuciunas during the recording.

statymo vadovu buvo muz. Vladas Baltrušaitis, režisierius — Kazys Oželis, chormeisteris — Alfonsas Gečas, tebeinas tas pareigas ir dabar, dailininkas — Vytautas Virkau, choreografas — Simas Velbasis. Operos statytoju buvo Chicagos Lietuvių Vyrų Choras "Vytis", kuris tik 1962 m. pasivadino Operos vienetu, bet operinė veikla skaitoma nuo pirmosios operos. Valdyba buvo atsakinga už visą operos pastatymą ir ją 1956/57 metų sezono sudarė Vytautas Radžius, Leonas Bildušas, Stasys Antonaitis, Kazys Skaisgirys ir Vladas Stroupus.

"Rigoletto" opera praėjo su nepaprastu entuziazmu; bilietai buvo išparduoti dar prieš spektaklius, ir daugelis nebegalėjo į ją patekti. Visuomenė ją priėmė labai šiltai — ir įvyko tai, kad opera lietuvių klydimo nenugalima kliūtis.

Vėliau buvo pastatyta Gounod Faustas, Bizet Carmen, Verdi Trubadūras, Verdi Aida, Leoncavallo Pajacai, Masacni Cavalleria Rusticana, Puccini Tosca, Verdi La Traviata, Karnavičiaus Gražina, Beethoveno Fidelio, Gaidelio Dana, Verdi Likimo galia, diriguojant mastro Vytautui Marijošiui, naujai pastatyta La Traviata, minint Lietuvos Valstybinės Operos 50 metų ir Chicagos Lietuvių Operos 15 metų sukaktis, ir Banaičio Jūratė ir Kastytis ir Gaidelio Gintaro šaly, Kačinsko Juodas laivas ir Marijošiaus Priesaika yra dainavę 44 solistai. Chicagos Lietuvių

Be to, Chicagos Lietuvių Opera yra su operų spektakliais gastroliausi Torone, Clevelande ir New Yorke.

Seniai visi žvejai sugrižo,
Tik nėra Kastyčio,
Tik nėra sūnelio, —

dainuoja Motina — **Aldona Stempužienė**;
toliau už jos Rūtelė — **Margarita Momkienė**,
belaukianti Kastyčio sugrižtant iš jūros.

Chicagos Lietuvių Opera nesiriboja vien tik operų pastatymais. Choras bei solistai yra dar dainavę Lietuvių Bendruomenės rengtuose Kultūros kongresuose, atlikę koncertus išvykose, įvairiuose pasirodymuose, o Vyrų choras dargi dainavo, Lyric operos pakvies-

The fishermen return. Alas, Kastytis is not with them. Sung by his mother, Aldona Stempuziene and behind her his girl, Rutele played by Margaritta Momkiene.

tas, ir Wagnerio "Skrajojančio olando" spektakliuose.

Lietuvos nelaimių dvidešimtpenkmečiui susikaupti, atiduodant pagarbą Lietuvos partizanams, 1965 m. birželio 13 d. įvyko pats iškilmingiausias ir reikšmingiausias koncertas, kurio McCormick teatre Chicagoje klausėsi penki tūkstančių žmonių, dalyvaujant ir visiems Chicagoje reziduojantiems užsienio valstybių konsulams. Palydint Chicagos Simfoniniam Orkestrui ir talkininkaujant Alice Stephens, Lietuvių Vyčių ir Tėviškės evangelikų parapijos chorų grupėms, buvo atlikta Verdi "Requiem" ir Markaičio "Vilniaus Varpai". Po koncerto recenzentas Vladas Jakubėnas rašė: "Konstatuokime faktą, kad Vardi "Requiem" ir Markaičio "Vilniaus Varpų" pastatyme mes girdėjome jungtinį chorą tokia lygyje, kaip niekuomet iki šiol Lietuvoje ar išeivijoje." ("Aidai").

Šešiolikos metų grynai operinės veiklos eigoje buvo pastatyta 14 operų su pakartojimais, praleidžiant tik tuos metus, kai buvo minėtasis monumentalusis už Lietuvos laisvę žuvusiųjų pagerbimas. Operų spektakliuose yra dainavę 44 solistai. Chicagos Lietuvių Opera savo istorijon jau įrašė 50 operos spektaklių.

Visą šią didžiulę kultūrinę-meninę veiklą rėmė gerieji Operos mecenatai iš Chicagos ir jos apylinkių ir iš kitų JAV miestų. Be jų finansinės paramos Operos veikla nebūtų įmanoma, nes vien tik išparduodamais bilietais negalima padengti išlaidų.

Merginos ankstyvą rytą dirbdamos dainuoja:

Sutaisysim tinklelius,
Kviesis jūra bernelius,
Vėjas pūs baltas bures,
Leis tinklelį į marias.

At work from early morning the maidens sing:

*Our nets are ready
As high seas summon—
With white sails spreading,
Heave ho, young seamen.*

“JŪRATĖS IR KASTYČIO” OPEROS EIGA

Šiandien jau daugelis iš mūsų esame liudininkai įvykusių “Jūratės ir Kastyčio” operos spektaklių, kurie dar prieš penkmetį atrodė neįgyvendinami. Visa tai yra ilgo darbo vaisius.

“Jūratės ir Kastyčio” operos eiga vyko pamažu. Kai mūsų spauda paskelbė, kad kompozitorius Kazimieras V. Banaitis sukūrė šią operą, tai tuometinis Vyrų choro pirmininkas Vytautas Radžius 1955 m. gruodžio 5 d. kreipėsi į kompozitorių su pasiteiravimu, ar nebūtų šią operą galima pastatyti. Po vienerių metų buvo gautas kompozitoriaus atsakymas, kuriame jis rašė, jog veikalas dar neišbaigtas, dar jam pačiam esą “daug neaiškumų”, kokiame pavidale pasirodys galutinėje redakcijoje.

Šalta žiema, ligos, pagaliau širdies priepuolis, išmetę jį “iš rikiuotės” ir neleidę darbo baigti. Du aktai jau esą peržiūrėti, o netrukus, jei sveikta leis, jis ims ir trečiojo akto “revizijos”. Operą jis tuo tarpu vadina tik “Jūrate”.

Aprašęs visą operos turinį ir muzikos eigą, kompozitorius gale pažymi, kad prasmingiau būtų išleisti operos klavyrą, negu vieną kartą pastatyti, nes, išleidus operą, ji išliktų ateinančioms kartoms, kadangi bibliotekose ją tada galės rasti ir po šimto metų.

Taip užsimezgė susirašinėjimas, trukęs iki pat kompozitoriaus mirties.

Pirmosios operos “Rigoletto” pastatymo proga jis atsiuntė sveikinimą mūsų Operai ir išreiš-

Garsioji Balio Sruogos “Laivinė”, kurią kompozitorius įvedė į savo operą:

Bures nuleidęs, tyliai iriuosi,
Jūra liūliuoja, supa mane....

Dainuoja Kastytis savo laivelyje — Stasys

kė pasitenkinimą, kad Chicagoje gali susidaryti sąlygos operos klavyro išleidimui ir jos pastatymui.

Į tai Chicago Lietuvos Vyrų Choro “Vytis” valdyba 1957 m. gegužės 8 d. atsakė, kad mielai priima kompozitoriaus pasiūlymą ir

Baras. — Jo klausosi Rūtelė — Margarita Momkienė.

Kastytis sings the famous Boat Song to Rutele. Written by Balys Sruoga, it was adapted by the composer into his opera. Song of the sea winds.

paskiria 300 dolerių klavyro perrašymui. Taigi, jau tada šiam vienetui, iš kurio išaugo mūsų Opera, rūpėjo lietuviškos operos pastatymas, apie tai netrimituojant spaudoje. Gi vėliau, kai buvo sužinota kūrėjo sunki ir žiauri padėtis, buvo renkamos aukos solistų, choristų ir meno vadovų tarpe ir siunčiamos kompozitoriui, kad nors kiek palengvinus jo sunkią dalį. Klavyras buvo perrašytas, reikalinga suma pinigų sumokėta, ir tas egzempliorius atsidūrė Vyrų choro žinioje.

1958 m. vasario 12 d. laiške kompozitorius dėkoja “už kilnias pastangas bei planus paremti kūrybinius užsimojimus bei palengvinti to darbo sąlygas” ir operos vardą rašo “Jūratė ir Kastytis”.

....Chicagoje, šalia Operos vieneto, buvo sudarytas specialus komitetas, kurio tikslas buvo išleisti Banaičio operą. Likimas lėmė, kad šio Komiteto pirmininke, visų prašoma, sutiko būti Amerikos lietuvaitė Marija Rudienė. Steigiamasis “Jūratės ir Kastyčio” Operos Fondo posėdis įvyko 1959 m. spalio mėn. 25 d. Marijos ir Antano Rudžių rezidencijoje. Ir šiam Komitetui buvo lemta....surinkti reikalingą sumą pinigų ir išspausdinti operą. Komitetas sunkiai dirbo ir su daugelio organizacijų bei paskirų asmenų aukomis atliko didžią kultūrinį darbą, liuksusiniai išleisdami “Jūratę ir Kastytį”. Apie tai yra rašyta pačiame operos klavyre. Operos klavyras buvo išleistas 1971 metų vasarą. Komite-

Jūrų Vėjai:

Jūrate, sese!
Atskridom tave įspėti,
Dievų rūstybė jau artinas!

Kad deivė myli žemės sūnų,
Ji tik dievus mylėt tegali!

The Sea Winds threaten goddess Jurate for choosing an earthly lover.

tą, kuris rūpinosi tais reikalais, sudarė: pirmininkė Marija Rudienė, vicepirmininkai — dr. Vytautas Tauras, inž. Jonas Jurkūnas, muz. Aleksandras Kučiūnas, sekretorius Vytautas Radžius, protokolų sekretorė sol. Prudencija Bičkienė, išdininkas sol. Stasys Baras, spaudos reikalų vadovas žurn. Vladas Būtėnas, ir nariai — muz. Alice Stephens, inž. Kazys Oželis ir muz. Jonas Zdanis.

Kazimieras Viktoras Banaitis savo žemiškąją kelionę baigė 1963 metų Kalėdose savo brolio šeimoje, kuri juo labai rūpinosi ir per eilę metų teikė geresnes sąlygas. Jis neišvydo savo operos klavyro atspausdinto, kurio jis taip labai troško savo gyvenime.

Kai maestro Aleksandras Kučiūnas pasiūlė Chicagos Lietuvių Operai statyti "Jūratę ir Kastytį", tai Operos valdyba ilgai svarstė, ką daryti, nes nebuvo operos orkestracijos ir pati Opera neturėjo pinigų kasoje atlyginti tam, kas darys operos orkestraciją. Po kelių pasitarimų tas pats Komitetas, kuris išleido klavyrą, sutiko pratęsti savo veiklą ir surinko reikalingas lėšas "Jūratės ir Kastyčio" operos suorkestravimui. Faktas įvyko, opera, pagal maestro A. Kučiūno redakciją, tinkančią scenai, buvo amerikiečio James T. Kilcran suor-

Stasys Baras studijoje atlieka Kastyčio partiją.

Ši ir visos kitos operos foto nuotraukos Foto Archyvo Fotografas A. Kezys, SJ.

Stasys Baras sings for the recording of Kastytis.

truota ir pastatyta Chicagoje, kurios pasaulinė premjera įvyko 1972 m. balandžio mėn. 29 d. Ją dirigavo Aleksandras Kučiūnas. Dekoracijas, kostiumus ir šviesos efektus atliko dail. Adolfas Valeška. Režisavo akt. Zita Visockienė. Choreografiją paruošė Aldona Valeišaitė. Dirigento asistentas buvo Alvydas Vasaitis; chormeisteriais — Alice Stephens ir Alfonsas Gečas. Kostiumus išpildė Monika Kripkauskienė. Scenos darbų vadovas buvo Česlovas Rukuiža, o apšvietimą tvarkė Kazys Cijūnėlis.

Kiti šios operos trys spektakliai įvyko balandžio 30 d. ir gegužės 6 ir 7 dienomis.

Chicagos Lietuvių Opera Kazimiero Viktoro Banaičio operą "Jūratę ir Kastytį" išvedė į sceną. Banaičio muzika patiko ir Operos vienetui. Tad buvo imtasi iniciatyvos šią operą turėti plokštelėse. Po daugelio įvairių paruošiamųjų darbų ir pasiskolinus pinigų, Banaičio "Jūratę ir Kastytį" buvo užrekorduota birželio 3 d. penkių valandų laikotarpyje taip, kaip šiose plokštelėse ją girdime. Tai pirmoji Chicagos Lietuvių Operos įrekorduota opera plokštelėse. Ji pirmoji ir visame Vakarų laisvajame pasaulyje.

Dana Stankaitytė įdainuoja Jūratės partiją.

Dana Stankaityte recording the part of Jurate at the studio.

Now Available from Lithuanian Days

FOR THOSE STILL AT SEA:

The Defection of a Lithuanian Sailor

Simas Kudirka's own story of his four-year journey to freedom.

By Simas Kudirka and Larry Eichel
The Dial Press/\$7.95

Viršuje-Above:

Banaičio "Jūratės ir Kastyčio" operos plokštelių išleidimo iškilmėse: dir. A. Kučiūnas, žodį taria Lietuvos gen. konsulė J. Daužvardienė, šalia — Operos pirm. V. Radžius ir valdybos nariai: R. Vaitkevičienė ir A. Blyskis, pravedę šias iškilmes.

A ceemony to commemorate the publishing of the Jurate and Kastytis album. Shown are board members of the Lithuanian Opera Company and Lithuanian Consul-general in Chicago, Juze Dauzvardiene, speaking.

Žemai-Below:

Tų iškilmių metu plokštelių menininkai ir svečiai. Iš kairės: dir. A. Kučiūnas, kons. J. Daužvardienė, viešnia sol. G. Čepkauskienė, D. Stankaitytė, Stasys Baras, A. Stempužienė, M. Rudienė, M. Momkienė, chormeisteriai A. Gečas ir Alice Stephens ir Operos pirm. V. Radžius.

The artists-performers of the opera and guests at the commemorative ceremony upon poducing the Jurate and Kastytis album.

V. Jasinevičiaus nuotr.

Margarita Momkienė įdainuoja Rūtelės partiją.

Puiki kultūrinė dovana bet kokia proga

Banaičio opera JŪRATĖ IR KASTYTIS

3-se polkštelėse

Libretas Bronės Buivydaitės

Įdainavo

DANA STANKAITYTĖ
STASYS BARAS
MARGARITA MOMKIENĖ
ALDONA STEMPUŽIENĖ
OPEROS CHORAS

Groja Simfoninis Orkestras

Diriguoja Aleksandras Kučiūnas

Albumas yra puikiai iliustruotas leidinys su pilnu operos tekstu, kurį galima sekti klausant plokštelės.

Plokštelės gaunamos pas visus platintojus JAV, Kanadoje arba LD knygyne.

Albumo kaina tik 15 dolerių.

Paštu užsisakoma šiuo adresu:

Lithuanian Opera Co., Inc.
6905 S. Artesian Ave.,
Chicago, Illinois 60629

Operos dirigentas Aleksandras Kučiūnas, atlikęs taip pat ir tos operos redakciją pastatymui.

Conductor Aleksandras Kuciunas also prepared for staging the shorter version of the original 5 act opera.

Iš kairės: JAV LB Vidurio Vakarų apygardos pirm. Kazys Laukaitis, PLB vicep. Saulius Kuprys, Kanados Jaunimo Sąjungos pirm. Paulius Kuras, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos pirm. Gabija Juozapavičiūtė, PLB vykd. vicepirm., Vaclovas Kleiza, PLB vicep. Romas Sakadolskis, PLB sekr. Antanas Juodvalkis, Kanados LB pirm. Jonas Simanavičius, PLB pirm. Vytautas Kamantas, JAV LB pirm. Algimantas Gečys, PLB vicep. Algis Paulius, JAV LB vicep. Modestas Jakaitis, PLB sekr. Daina Kojelytė, JAV LB švietimo pirm. Bronius Juodelis, PLB išd. Mečys Šilkaitis, PLB kontrolės kom. rėm. V. Kutkus.

J. Kuprio nuotrauka

At a meeting in Chicago's Lithuanian Youth Center on September 16 the leadership of the World Lithuanian Community conferred with the executives of their American and Canadian component organizations on forthcoming activities. Notables of such as the 4th Lithuanian World Youth Congress of 1979 for which Lith. Comm. of U.S.A. is contributing \$80,000, and the Canadians—\$10,000.

REGINA PETRUTIENĖ

medžio dailės darbų (deginimo būdu) menininkė, spalio 8 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje, Los Angeles, Calif., turėjo labai pasisekusią parodą, kurią globojo Los Angeles Vyr. Skaučių būrelis "Gražina". (Regina irgi skautė, Atlanto rajono vadeivė). Beveik visi išstatyti parodoj darbai buvo parduoti ir daugiau nei kita tiek gauta užsakymų.

Drauge su Regina svečiavosi ir jos vyras Alfonsas Petrutis, kuris Washington, D.C. eina Lietuvių skyriaus viršininko pareigas "Amerikos Balse" (Voice of America). Petručiai buvo apsistoję pas Z. ir S. Koronkevičius Santa Monikoje. Jie dar pakeliavo po Kaliforniją ir sutiko daugelį savo draugų bei pažįstamų.

R. Petrutienės medžio darbeliai (lėkštės, paveikslai, žvakidės, dėžutės, papuošalai ir k.) yra išmarginti lietuviškų motyvų piešiniais, preciziškai atlikti, kainos—labai nebrangios. Priima užsakymus (Adresas: 7407 Kipling Parkway, District Heights, Md. 20028).

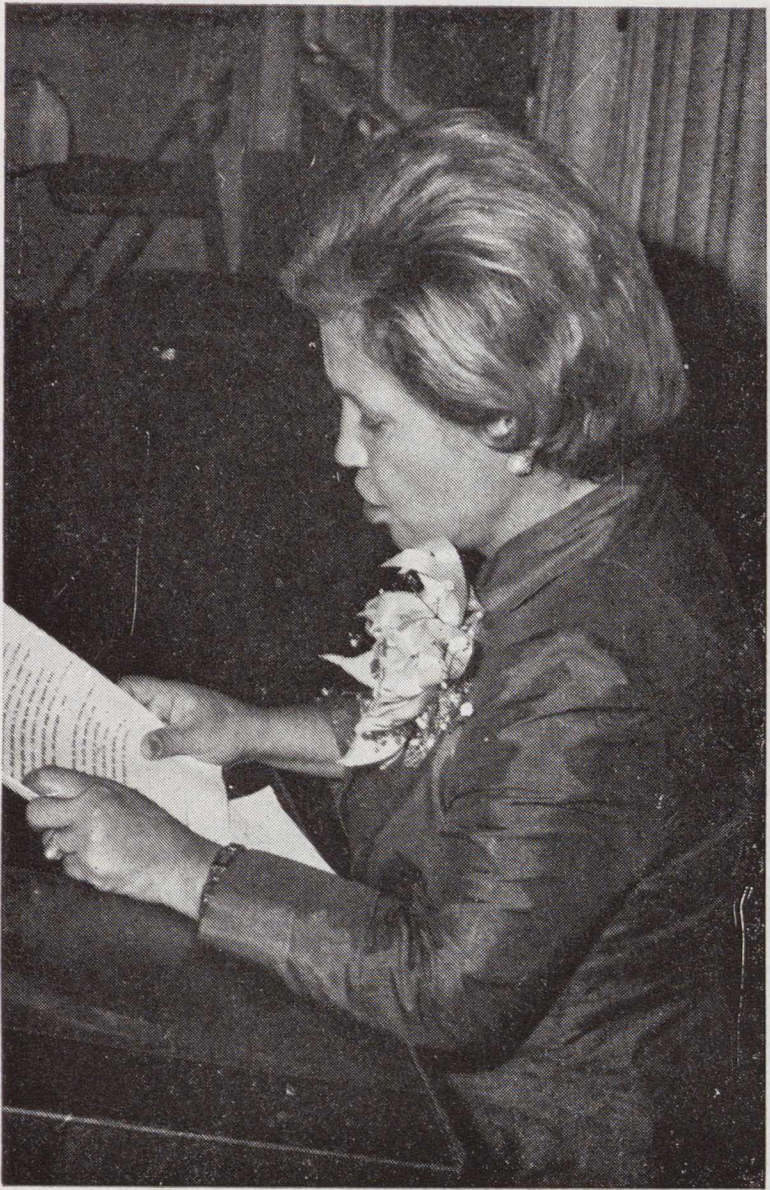

Regina Petrutienė, dailininkė, prie savo tautodailės darbų Los Angelėje.

— Artist Regina Petrutis.

PLB VALDYBOS POSĖDIS

Rugsėjo 16 d. Jaunimo Centre, Chicagoj, posėdžiavo PLB, PLJS, JAV ir Kanados LB valdybų pirmininkai ir nariai. Dalyviai buvo supažindinti su naujosios PLB valdybos atliktais darbais, Jaunimo Kongreso rengimu ir pasitarta dėl ateities PLB darbų linijos ir vykdymo. Sutarta plėsti ir stiprinti lietuvių švietimo, kultūrinę, politinę ir kitokią veiklą, nes PLB V-sis seimas Toronte įpareigojo Pasaulio Lietuvių Bendruomenę dar daugiau rūpintis Lietuvos laisvinimo darbų koordinavimu ir tautinės gyvybės išlaikymu. Daug darbo ir lėšų pareikalaus ateinančiais metais Vakarų Europoje įvykstantis IV-sis Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas. Kanados LB pažadėjo kongresui surinkti 10,000 dol. ir JAV LB — 80,000 dol.

Marija R. Tūbelytė-Kuhlmann skaito savo kūrybą
Mrs. M. Tubelis-Kuhlmann resides in Taiwan, having left Lithuania during W.W.II, where her father had been long-time prime minister.

Marija Tūbelytė-Kuhlmanienė

GEGUTĖ

Senyva, pražilusi moteris pamažu kopia į kalną. Nesenai nulijus, drėgnas vėjelis dvelkia vėsoma ir magnolijos žiedais. Toli kitoje ežero pusėje laiks nuo laiko dunksteli nuslenkanti audra, o melsvose Alpių papėdėse driekiasi ilga, beblunkanti vaivorykštė.

Staiga iš netolimo pušynėlio pasigirsta gegutės balsas: Ku - ku! Ku - ku! Moteriškė krupteli, sustoja, įsiklauso. Tolstančios audros atgarsiai ir dabar šitas gegutės šauksmas joje pažadina jau senai nuslopintą jaunystės išgyvenimą, kuris netikėtai atgijęs, gaivalingai ir nesutramdomai užplūsta ši ramų ir taikingą vėlyvo pavasario vakarą.

Jai, Pajautai, tada buvo besueiną šešiolika metų. Ir kaip paprastai, ji tą vasarą atostogavo pas savo močiutę, pastarosios mažame Užupio dvarelyje.

Ar ji tuomet buvo graži, Pajautai dabar būtų buvę sunku pasakyti: tamsios, liemenį siekiančios kasos, rausvi apvalūs skruostai, papūstos, kiek įnoringos lūpos, ilgos, dar vaikiškai plonos rankos ir kojos.... Kaip ten bebūtų, bet Rimantas Vaitiekūnas, artimiausias jų kaimyno sūnus ir jau antro kurso medicinos studentas, pradėjo vis dažniau ir dažniau užsukti į Užupį.

Vieną gražią dieną jam ir vėl atvažiavus

aplankyti Pajautos, jis, vos nulipęs nuo dviračio, pradėjo ją kalbinti eiti miškan pagrybauti.

— Eikita, būtinai eikita! Juk būtų nuodėmė, tikra nuodėmė tokią dieną kaip šiandien sėdinti kur nors ant gonkų! — pritarė jam pro langą iškišdama galvą Pajautos senelė.

Jiems bėeinant pro vartus, Rimantą ir Pajautą prisivijo virėja Juzė ir į jų krepšį įkišo kepalėlį duonos ir į drobulę suvyniotą baltą sūrį.

— Kad perdaug neišalktumėte! — mirktelėjo ji savo žvaira akim.

Kelias į mišką vedė per plačią, saulėtą pievą, kurioje būrelis moterų tingiai griebė šieną. Pajauta jas pasveikino ir stabtelėjo su jomis pasišnekėti. Ankstyvo priešpiečio kaitroje viskas pievoje mirgėjo, žaidė, tyvuliavo: oras, dangus, mėlyna netolimo miško juosta ir margos grėbėjų skarutės liejosi ir tirpo į džiugų, vasarišką spalvų sūkurį.

— Ak, kaip čia smagu! Nors atsinešk dažus ir tapyk! — giliai atsikvėpdama sušuko Pajauta. — Ir koks savas, koks gailus tas šieno kvapas! Skanesnio už jį nerastum visam pasaulyje!

Nelinkęs į sentimentalumus Rimantas bandė ją raginti eiti toliau, bet Pajautai norėjosi ilgėliau palūkuriuoti pievoje.

— Kam čia skubėti! Kas, kas, bet grybai, tai jau tikrai nepabėgs! — paerzino ji Rimantą.

Kai jie pagaliau pasiekė mišką, Pajauta susiėmė priešais krūtinę rankas ir nusiųpė:

— Brrr.... Kaip čia drėgna ir tamsu! Kaip kakiam urve!

Bet Rimantas ją ryžtingai truktelėjo už alkūnės: — Tai tik iš karto taip atrodo — pamatysi, kaip bus gera, kai nueisim toliau.

Grybų tą dieną buvo kaip prisėta: ir baravykų, ir rudmedžių, ir paliepių, ir voveruškų. Tik saugokis, kad neužmintum.

Jiems pripildžius krepšį, Rimantas pasiūlė pailsėti.

— Sėskim, va, čia po šita aukšta pušim, čia bus ir minkšta ir vėsu.

Pajauta nedelsdama išsitiesė ant švelnių, žalsvai pilkų samanų ir, sunėrusi rankas už galvos, įsižiūrėjo į virš jos siūbuojančias pušų viršūnes. O siūbavo jos lėtai, gracingai, tartum šokdamos kažkokį paslaptinę, rituališką šokį, kurį šitas miškas žinojo ir šoko nuo pat žilos, neatmenamos senovės.

Didelė rusva skruzdėlė išlindo iš samanų ir užlipo ant Pajautos kaklo.

— Pasisaugok, šitos dičkės labai skaudžiai gelia, — perspėjo Pajautą, prie jos prisilenkdamas ir greitai mostu nubraukdamas skruzdėlę Rimantas.

Pajauta prisimerkusi žvilgtelėjo į Rimantą, ir iš taip arti jis jai staiga pasirodė toks gražus, toks vyriškas, toks staiga beveik nepažįstamas. Kokios mėlynos ir rimtos buvo jo akys ir kaip patraukliai jo šviesūs plaukai

krito ant jo aukštos, lygios kaktos!

Taip ji bestebint, Pajautos širdyje išsižiebė kažkokia nauja, iki šiol dar nepatirta liepsnelė, kurios neramus plazdėjimas ją drauge ir gąsdino ir svaigino.

Tuo tarpu didžiojoje pušyje, kaip tik virš judviejų, užkukavo gegutė. Rimantas ir Pajauta kurį laiką jos klausėsi tylėdami, beveik susikaupe.

— Ar tu, Rimai, žinai, ką žmonės pasakoją apie gegutę? — pasiremdama ant alkūnių paklausė Pajauta. — Ar žinai, kas, anot jų, turi įvykti, kai berniokas ir mergaitė pirmą sykį drauge išgirsta gegutę?

— Ne, nežinau.

— Berniokas turi mergaitę pabučiuoti, kitaip ji liks senmergė!

Rimantas šyptelėjo. — To tai aš tikrai nesu girdėjęs! Ar tik tu, Pajauta, nebūsi visa tai išsigalvojusi?

Pajauta irgi nusijuokė. — Gal ir taip. Bet ar tai svarbu? Aš juk tau patinku, Rimai, ar ne?

— Aišku, kad patinki.... Bet tu dar tokia jauna, beveik kūdikis.... O be to, ką apie mane pagalvotų tavo močiutė? Kad aš tave išsiviliojau į mišką, o paskui....

— Pabučiuok! Visvien pabučiuok! — nekantriai ji pertraukė Pajautą, — Kodėl taip ilgai lauki?

Rimantas, truputį parausdamas, pakratė galvą: — Ne, geriau visgi ne....

Jis prisitraukė krepšį, atrišo ant surinktų grybų padėtą ryšulėlį ir, išsiėmęs iš kišenės peilį, pradėjo raikyti sūrį: pamažu, sistematingai.

— Še, imk, paragauk! — pasakė jis, ištiesdamas jai ant peilio galo pasmeigtą riekelę.

Bet užuot paėmusi sūrį, Pajauta iš visų jėgų smogė jam į žandą. "Kad tave nutrenktų Perkūnas!", pašokdamas sušuko ji ir garsiai kukčiodama pasileido takeliu namų link.

Ji bėgo, pro ašaras nematydama, kur stato kojas, suklupdama ant šaknų ir akmenų. Jos plaukai kliuvo už krūmokšnių šakų, išdraikydami kasas ir suplėšydami jų galuose įrištus mėlynus kaspinus.

Išbėgusi iš miško, Pajauta pamatė, kad didžioji pieva buvo tuščia. Joje nebebuvo nei grėbėjų, nei sugrėbto šieno. Ir ji tuojau pat suprato, kodėl: iš vakarų buvo bekylas milžiniškas juodas debesys.

Pajautą nukratė šiurpulis. Nejaugi Perkūnas būtų jos išklausęs ir taip veikiai atskubėjęs nubausti Rimo? Atversdama galvą ir įsmeigdama akis tiesiai į juodojo debesio širdį, Pajauta pajuto, kad į ją artinasi kažkas gaivalinga ir antgamtiška.

Tarsi kieno įsakyta, ji pamažu iškėlė rankas dangun ir, viskam aplinkui keistai nuščiuvus, staiga išgirdo lauku nuaidintį savo vardą: "Pa-jauu-taaa!"

Ir, štai, tik akimirkai, tik vienai akinančiai akimirkai, jai pasirodė Perkūnas ir valdovišku mostu ją pavertė į sau lygią dievaitę: drąsiai, nesutramdomą, sparnuotą — įstengiančią pakilti į mėlynųjų aukštybių verpetus ir ten laisvai skrajoti su paukščiais ir debesimis.

Bet Perkūno malonė tetrūko tik labai trumpai, ir, kai ant Pajautos veido pamažu pradėjo kristi šalti ir sunkūs lietaus lašai, ji staiga suprato, kad ji ir vėl tik ta pati menka ir mirtinga mergaitė, išsidraikiusioms kasom ir miško šakų apdraskyta suknele.

Pajautai vos įžengus į namus, užgriuvo audra. Ir kokia baisi, kokia gaivalinga buvo toji audra! Trenksmas sekė trenksmą, žaibas vijosi žaibą! Atrodė, kad įtūžęs Perkūnas savo ilgom ugninėm rankom kažko ieškojo aptemusioje, susigūžusioje žemėje.

Prisiglaudusi prie močiutės, Pajauta bandė ramintis, kad gal Perkūnas Rimanto neatras, o jei ir atrastų, gal jo pasigailės ir leis jam gyvam pareiti namo. Bet kuo daugiau ji guodėsi, tuo ryškiau jis jai vaidenosi parkritęs po aukštą pušim, jo lino spalvos plaukai išsidraikę ant šlapių, tamsiai žalių samanų, jo mėlynos akys amžinai užsimerkusios.... Kodėl, o, kodėl jai buvo reikėję prašyti Perkūną, jį taip žiauriai nubausti?

Audrai kiek aprimus ir joms vėl įstengiant susikalbėti, Pajautos močiutė pradėjo ją klausinėti apie Rimantą.

— Aš jį palikau miške. Pradėjus lyti jis man liepė greičiau bėgti namo. Sakėsi nebijęs sušlapti ir grybus parnešias pats vienas.

— Jeigu tu, močiutėle, tik būtumei mačiusi, kiek mes jų buvom pririnkę, nė kiek nesistebėtum, kad Rimas nenorėjo jų kur nors pakelėje palikti! — nedrįsdama močiutei prisipažinti bauginančios teisybės, jai sumelavo Pajauta.

— Ak, koks tas šitos kartos jaunimas nerazumnas! — atsiduso senutė. Užeinant audrai reikėjo mesti tą nelemtą krepšį ir galvotrūkčiais dumti namo. Gyvybė pavojuje, o jie dar rūpinasi grybais! Jeigu jis netrukus nesugrįš, būtinai siųsiu vyrus jo ieškoti, būtinai....

Bet jai dar nespėjus baigti sakinio, duryse pasirodė Rimantas. Išblyškęs, peršlapęs ir be grybų, — bet gyvas ir sveikas.

Sriubčiodamas jam Juzės atneštos arbatos, jis Užupio gyventojams pasakojo, kaip, užėjus audrai, žaibas trenkė į pušį, po kuria jis buvo pasislėpęs nuo lietaus, kaip jis buvęs smūgio parblokštas ant žemės ir pradžioje manęs, kad jau mirštas....

Kalbėdamas jis, visą laiką sunerimęs, bet drauge ir su pagarba žvilgčiojo į Pajautą. Bet šioji jo pasakojimo visai nesiklausė. Jai buvo pasigirdę, kad už lango kažkas keistai subildėjo, ir joje buvo nubudusi džiaugsminga viltis, kad Perkūnas sugrįžo jai dar sykį pasirodyti ir ją nunešti į savo laisvą ir gaivalingą dievų pasaulį.

Ji prisiartinė prie pravirų durų, bet sodas buvo tuščias. Senos nuvargusios obelys liūdnai lingavo nusvirusiom šakom, o ten toliau virš pievos, kurioje ji vos prieš valandą buvo bendravusi su Perkūnu, dabar ramiai spindėjo rausvas pavakario dangus.

Grįždama atgal į salonėlį ir pirmą sykį tikrai pastebėjusi jo tvankumą ir kaimišką paprastumą, Pajauta staiga pasijuto, kokia ji be galo apvilta, surakinta, amžinai pasmerкта šitai pilkai kasdienybei....

Kai jau visai atsigavęs po visų savo išgąsčių, Rimantas pagaliau pakilo eiti namo, jis šypsodamasis ištiesė Pajautai ranką:

— Jeigu rytoj bus gražu, aš tuoj popiet vėl pribūsiu. Jei norėsi, galėsim nueiti į mišką. Po šitokio lietaus tikrai bus pridygę daugybė naujų grybų.

— Nebeatvažiuok.... nenorėsiu.... man dabar tai nebesvarbu.... — prakuždėjo Pajauta ir garsiai pravirkdama pripuolė prie nustebusios močiutės.

Žilstanti moteris pasiramstydama plona, išpiaustinėta lazdele kopia aukščiau į kalną. Iš anapus ežero jau senokai nebesigirdi perkūnijos murmėjimų, bet skardus gegutės balsas ją nulydi iki pat netolimos kalno viršūnės.

SOLISTĖS LAIMOS STEPAITIENĖS DAINOS IR ARIJOS

ideali Kalėdų dovana

Plokštelė gaunama pas platintojus ir
kreipiantis paštu pas leidėjus:

STELLA Productions
1167 Crest Drive
Encinitas, California 92024

Kaina \$7.50 (įskaitant persiuntimą)

Solistė Laima Stepaitytė.
Soloist Laima Stepaitytė

Laureatas Jurgis Gliuda.

Writer-laureate Jurgis Gliuda is continuously reappearing with new volumes of prize-winning Lithuanian novels and stories. The latest, an eighth prize has just been awarded him for a historical romance "Perlojos Respublika." It depicts the brave folks of Perloja village who had proclaimed and defended their independence in 1918 ahead of all Lithuania.

DŽŪKŲ PREMIJA GLIAUDAI

Pirmąjį Dzūkų draugijos paskelbtą konkursą laimėjo rašytojas Jurgis Gliuda už romaną "Perlojos respublika". Konkurso komisiją sudarė Dalia Kučėnienė, kun. dr. Ignas Urbonas, Česlovas Grincevičius ir Dzūkų draugijos atstovas T. Jonas Borevičius, SJ. Premijos dydis — \$1500.

Rašytojas Gliuda anksčiau laimėjo septynias premijas už romanus ir keturias už noveles. Dzūkų draugijos premija yra rašytojui J. Gliudai aštuntoji už romaną.

Laureatas J. Gliuda rašo romanus, noveles, dramas, poeziją, kritikos straipsnius. Jis yra produktingiausias mūsų rašytojas! Jam niekas negali prilygti!

Los Angeles lietuviai nuoširdžiai sveikina rašytoją J. Gliudą tuo naujuoju laimėjimu — premija! Jam linki dar ilgai gyventi ir dar daug parašyti naujų knygų!

LD POEZIJOS LEIDINIAI:

Elena Tumienė, **Karaliai ir šventieji**. 80 p. Viršelės Ados Korsakaitės. Kaina \$3.00

D. Sadūnaitė, **Kai tu arti manęs**. 38 psl. Kaina \$1.00

Nerima Narutė, **Relikvijos**. 71 psl. Kaina \$2.00

Alfonsas Gričius, **Pažadinti sfinksai**. Eilėraščiai. Egzotiški Australijos peizažai. 47 p. Kaina (papiginta) \$1.00

Grażina Tulauskaitė, **Vakarė banga**. Eilėraščiai. 127 psl. Kaina \$2.00

Pridėkite persiuntimui 50 cent.

A † A Rašyt. J. Balčiūnas-Švaistas

Kalba, pasakyta koplyčioje, laidojant rašytoją Juozą Švaistą-Balčiūną

Mielas Kolega,

Išėjimo Rašytojų Draugija lieka daug skurdesnė, Tau amžinybėn pasitraukus.

Juozas Balčiūnas-Švaistas buvo mokytojas, karys — laisvės kovų savanoris, redaktorius, rašytojas. Liko jo atspausdintų nesuskaitoma daugybė straipsnių ir smulkių apsakymų periodikoje ir keliolika beletristikos knygų — romanų, apsakų rinkinių ir gyvai parašytų apsakymų jaunimui, iš kurių „Šaunus penketukas“ premijuotas. Literatūrinės premijas jis buvo nusipelnęs ir už romaną iš mūsų himno autoriaus — Vinco Kudirkos — gyvenimo,

pavadintą „Jo sužadėtinė“ ir už nepriklausomybės kovų atsiminimų knygą „Dangus debesyse“.

Juozo Švaisto raštų stilius — realistiškai impresionistinis, su gera doze humoro, o kartais — su ironijos gaidele.

Rašytojas laureatas Švaistas buvo spalvinga asmenybė, šiltas ir humaniškas draugams, kietų principų, neatlaidus priešams, ironiškas smulkioms žmonių ydoms, giliai išvalgus, iki pat mirties plačių interesų, mąstantis, einas su realiu gyvenimu, bet drauge ir svajotojas, kaip kiekvienas kūrybingas žmogus, kaip rašytojas.

Išėjimo Lietuvių Rašytojų draugija nėra dar sumažėjusi, tačiau — su Juozo Švaisto mirtimi egzilės rašytojų šeima neteko stiprios asmenybės, kario — auklėtojo — rašytojo, gerai pažinusio mūsų tėvynės priešą, giliai išgyvenusio Lietuvos skriaudą ir niekada nebandžiusio (kaip tik dėl tos komunistų skriaudos Lietuvai) lankstyti kompromisais ir niekad nepateisinusio tų, kurie lankstosi.

Turėjau laimės iš arčiau kolegą Švaistą pažinti, tuo didžiuojusi ir tą branginu, nes kiekviena stipri asmenybė papildo mūsų tautinių ir egzilės principų stiprybę bei grožį.

Mielas Juozai Švaistai, spindėk amžinybėj ir mūsų tautos rašto istorijoje.

Brangiam kolegai, draugui, rokiškėnui-kaimynui — graudus sudievu; ir jo ilgo gyvenimo mielai palydovei — žmonai dr. Aleksandrai —

Kalifornijos rašytojų šeimos nuoširdi užuojauta ir pagarba.

ALĖ RŪTA

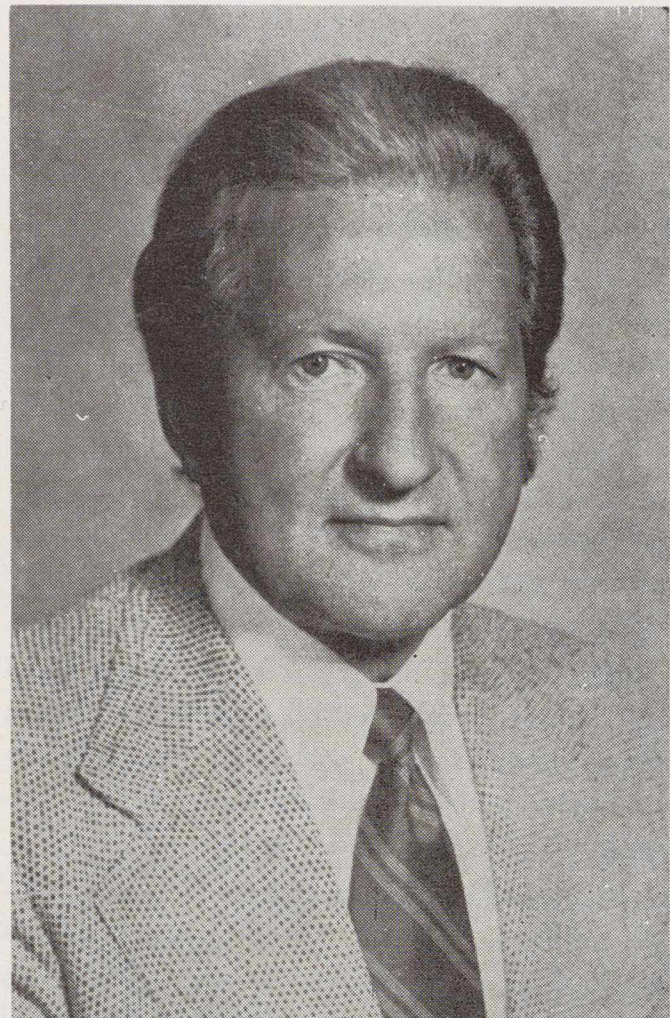

Detroit's Lithuanian Girls' Choir was founded in 1977.

Detroito mergaičių choras.

Mergaičių choras įsteigtas 1977 m. sausio 2 d. Chorą suorganizavo ir jam vadovauja Stasys Sližys. Pirmiesiems choro organizavimo žingsniams talkininkavo Alė Butkūnienė.

Dabar choras turi 33 aktyvias choristes, kurios dalyvavo liepos 2 d. Toronte, Kanadoje, V-toje JAV ir Kanados Lietuvių Dainų šventėje. Choras buvo paruoštas dainuoti moterų ir mišraus choro dainas. Muzikinėje veikloje choras jau yra pasireiškęs Vasario 16-tosios minėjime Detrote, Pavasariniam dainų vakarui Kultrūros centre ir kai kuriuose banke-

Vytautas Plukas, einas atsakingas Santa Monikos istorinių paminklų apsaugos komisijoje pareigas.

The City of Santa Monica has appointed a Lithuanian-born scholar, Vytautas R. Plukas, to its Landmarks Commission for a term of four years.

VYTAUTAS PLUKAS PASKIRTAS SANTA MONIKOS MIESTO KOMISIJON

Vytautas R. Plukas, gyvenęs Santa Monikoje, Kalifornijoje, neseniai buvo to miesto valdybos išrinktas keturiems metams į Istorinių Paminklų Apsaugos komisiją.

Jis yra Security Pacific Banko istorikas-specialistas, dažnai mokyklų, klubų ir įvairių organizacijų kviečiamas kalbėti Kalifornijos istorijos temomis. Per paskutinius trejus metus V. Plukas skaitė daugiau kaip tris šimtus paskaitų, dažnai jas pailiustruodamas istorinėmis skaidrėmis. Visuomet jį pristatant buvo pažymėta, kad jis yra lietuvis.

Baigęs universitetą Švencarijoje, Vytautas Plukas gyveno Australijoje, vėliau persikėlė į Kanadą ir galutinai apsisėjo Santa Monikoje, Kalifornijoje. Studijas gilino Toronto ir Kalifornijos (UCLA) universitetuose.

Prieš porą metų jis buvo išrinktas Pietinės Kalifornijos Istorinės Sąjungos pirmininku. Tai buvo pirmutinis atvejis tos sąjungos 195 metų veikloje, kad ji pagerbė išrinkdama ne JAV-se gimusį asmenį pirmininku.

Šiais metais jis yra išrinktas į Kalifornijos Istorinių Draugijų Konferencijos direktorių tarybą. Jis taipogi yra Los Angeles County istorinio muziejaus neapmokamas pareigūnas „research associate“ titulu.

V. Plukas yra veiklus Santa Monikos Amerikos Lietuvių Klubu narys ir vienas iš to klubo organizatorių.

tuose. Iš vyresniųjų chorisčių yra sudarytas Mergaičių vokalinis Ansamblis, kurio repertuare yra ištraukų iš lietuvių ir pasaulinių operų ir kitų klasikinių vokalių pavyzdinių kūrinių.

Choro finansinius ir ūkinius reikalus tvarko Tėvų Komitetas: D. Jurgutienė, pirm., B. Sverienė, sekr., M. Abarius, parengimų vadovas, ir J. Leonavičius, išdininkas.

J. Gaižučio nuotrauka

ENGLISH SECTION

Msgr. F. M. Juras displaying a hand-carved wooden clock to visitors at the ALKA Museum (prof. John Cadzow, left, and Mr. Jonas P. Palukaitis, right).

"Alkos" muziejuje prie rankomis išpiaušto senoviško laikrodžio.
Iš k.: Prof. John Cadzow, Msgr. F. M. Juras ir Jonas J. Palukaitis stovi

Putnam's Only Museum To Double In Size

The above report and photos by Lou Edman, appears in the Windham County Observer-Putnam Patriot on August 9. It refers to the ALKA museum, American Lithuanian Cultural Archive at Putnam, Conn., seen on passing the intersection of Routes 44 and 21 in Connecticut.

Within the white cinderblock building is the largest and most complete collection of Lithuanian art, literature and artifacts in the Free World collected over the past 55 years by an 87-year-old Lithuanian priest, Msgr. Frances M. Juras.

Now the building, constructed in 1965

at the Monseigneur's own expense, is being more than doubled in size. A second floor and basement have been started, with completion expected in November. It is the culmination of the priest's dream.

Work is being undertaken by the Lithuanian Catholic Academy of Science, Inc., with headquarters in Rome. Earlier this year, in consideration of his advanced years, Msgr. Juras turned over the museum and contents to the Academy. However he remains as founder and collector, as he has been all these years. With this action, he feels there will be a continuity to his work.

ALKA stands by the grounds of Immaculate Conception Convent. It contains more than 100,000 books, most in Lithuanian and some dating back to the

1500s. There are thousands of works of art, including paintings tapestries, weavings and exquisite delicate wood carvings, depicting all facets of Lithuanian history and culture.

At the present time, the collection jams the building from floor to ceiling and there is hardly room to move. The new addition, 40 by 80 feet in size, will add 3200 square feet more space. The architect is Dziki and Associates of Brooklyn, and the contractor is Rosaire Parent of Putnam.

When Msgr. Juras began his collection in 1922, it was of any type of books, circulars, tickets, programs and items of a similar nature, as long as they pertained to Lithuania or its culture. The collection grew to include virtually anything pertaining to his native land or culture.

The Monseigneur resides at Matulaitis Nursing Home, a short distance from ALKA, and celebrates a Mass there every morning at ten. The balance of his time is spent collecting and organizing material acquired for the museum and, despite having had three heart attacks, walking an average of five miles a day.

Among the many honors bestowed on him, Msgr. Juras is especially proud of one in particular. This was his investiture as a Franciscan monk (The Grey Friars), a mendicant order founded by St. Francis of Assisi in 1209. He is only one of two Lithuanian priests accorded the honor.

Perhaps the greatest honor that can be bestowed upon the dedicated priest is his people's knowledge that for the past 55 years he has created a living monument to their culture. Singlehandedly he has preserved for future generations what had been so much of the Lithuanian past.

(Editor's note: We have earlier reported on the life work of Msgr. Juras, ALKA, in our issue of December 1969, dedicated to him.)

LITHUANIA 700 YEARS

By Albertas Gerutis

Fourth Revised Edition. Includes:

1. The Origins of the Lithuanian Nations, by Prof. J. Puzinas.
2. Lithuania to World War I, by I. Jakstas
3. Independent Lithuanian, by Dr. A. Gerutis
4. Lithuania's Resistance, 1940-52, by A. Budreckis
5. Liberation Attempt from Abroad, by A. Budreckis
6. The Prospects of Lithuanian Liberation.

Order from:

L.D. Bookstore, 4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

PRICE: \$12.00; BY MAIL, \$13.00

The Amber Web

ALDONA RYAN
Centerville, Ohio

(As National Cultural Chairman of the Supreme Council of the Knights of Lithuania, Aldona Ryan has added to her office of duty the accomplishment of the above-named research project. In 36 monthly issues, it has been forwarded to member-Knights during her 1975-1978 session. The latest issues are here to be reproduced.)

LITHUANIA'S RIVERS, LAKES, AND SWAMPS

A total of 760 rivers and streams are catalogued in Lithuania.

The Nemunas River, which empties into the Courish Lagoon, flows through Lithuania for 760 miles and it is the principal river in Lithuania. It starts in a wooded section of Byelorussia. Its width and depth are varied and it flows south, west, east and even north in some places. The river is navigable and written records from as early as the 13th century mention it.

In 1959, a dam was built on the Nemunas River which created the "Kaunas Sea."

The history of Lithuania along the Nemunas River is ancient. Many old castles and fortresses are found there.

180 other rivers empty into the Nemunas River during the course of its meanderings. The largest of these are the Berzunas, Scara, Merkys, Neris, Nevezis, Dubysa, Sesupe, Jura, and Minija.

Sixteen hydrological research stations are situated on the Nemunas River.

Other rivers not connected with the Nemunas include the Venta (23 tributaries), Lielupe, Musa (20 tributaries), Nemunelis (20 tributaries), Dauguva (12 tributaries), and Prieglius (12 tributaries).

Lithuania has more than 4000 lakes of which 75 per cent were formed from subglacial water streams during the last glacier age.

The most frequent type of lakes found in Lithuania are the pond lakes which formed in the valleys excavated by glacier ice. These lakes have uneven shore lines and contain islands. A few lakes occur in dried up river beds. Many lakes have rivers flowing from them.

Active lakes are long and narrow with steep banks. Some are quite deep—up to 100 feet deep.

The largest lake is Druksiai which covers more than 11,000 acres. It is situated in northeastern Lithuania five miles from the Latvian border. There are five islands on the lake, a town, the site of an ancient castle, and a man-made canal connects it to Lake Obele. The vicinity is so beautiful that Maironis wrote a poem about it called "Ant Drukses Ezero."

Other lakes over 2500 acres in size are: Dysnai, Dusia, Vistytis, Sartai, Luodes, Avilys, Metelys, Plateliai, Rekeva, Alausas, Zuvintas, Lukstas, and Dubvingiai.

Some of the lakes in Lithuania are shallow and are becoming overgrown with plant life. In the course of earthly events, this is how swamps are born. Currently Lithuania has 20,000 swamps.

THE BALTIC SEA

The 10,000 year old Baltic Sea is an enclosure of the North Sea. At its widest point it is 1,120 miles. From Klaipeda to Karlskrone, Sweden, by sea, it is 592 miles.

The Lithuanian seashore has pure, white sand and gorgeous stands of pine woods that make it very beautiful. Many resorts are found there including Palanga, Giruliai on the mainland, and Smiltyne, Juodkrante and Nida on the enchanting spit peninsula.

Counting the Baltic Sea, the Courish Lagoon, 760 rivers and 4000 lakes, it is no wonder that fishing is a major industry in Lithuania. It is impossible to evaluate the extent of sport fishing, but it is judged that it could be 20 pounds of fish per person per year. This is a fairly large figure considering fish caught and not purchased over a counter somewhere.

The Courish Lagoon is exceptionally high in nutrients and yields about 100

pounds of fish per acre. Besides regular fishing for nine months of the year, the sport of ice fishing had once been popular there. Not only is the Lagoon filled with local types of fish but migrating species come to spawn there. Rowboats and sailboats are used as government fishing vessels in the Lagoon. Near Klaipeda and Palanga, one can find seals and porpoises also.

Sixty per cent of the lakes in Lithuania yield about 93 pounds of fish per acre. Another 30 per cent of the lakes yield average supplies. The 10 per cent that are near bogs and swamps have little fish life.

Fishing in the rivers is more productive and can yield up to 130 pounds of fish per acre.

Fresh water fish caught in Lithuania include pike, carp, bream, houting, zander, burbot, smelt, trout, eel, lamprey, salmon and grayling. Barbel and bream are caught in fast-flowing headwaters.

STATE OF CALIFORNIA

EVELLE J. YOUNGER
ATTORNEY GENERAL

September 26, 1978

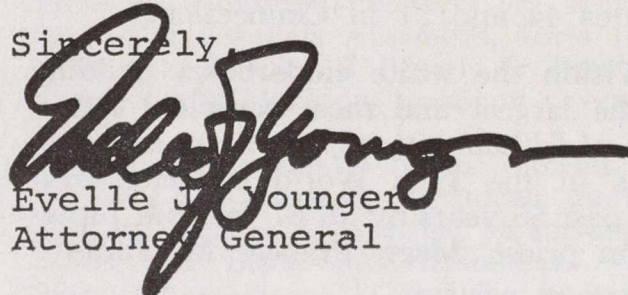
Dear friends:

One of the things that makes our great state and nation so fascinating is the blend of customs and cultures from many foreign lands. Our citizens, and freedom-loving people throughout the world, find continuing inspiration in the indomitable spirit of the Estonians, Latvians and Lithuanians.

For many years I have been aware of your struggle to keep the Baltic States free. As Governor of California I would continue to support your efforts to perpetuate your culture and proud heritage. Our state needs the resources of all our people if California is to continue to provide a better life for all its citizens.

I have long been convinced that each citizen should think of himself as a participant in the process of government, not just a spectator. I hope you feel that I am worthy of your support. I would be proud to have your active participation in my campaign.

Sincerely,

Evelle J. Younger
Attorney General

BOOK REVIEW

"For Those Still At Sea: The Defection of a Lithuanian Sailor" by Simas Kudirka and Larry Eichel
(Dial Press: \$7.95)

By LISA MITCHELL

While he was in the death camps of the Gulag Archipelago, we are told that Simas Kudirka heard this tale: Siberian prisoners chopping wood sometimes chopped off their hands and hid them among the logs, hoping someone in the outside world would notice and ask questions. "I," Kudirka would later say, "felt a little like a chopped-off hand."

Because of the wide media coverage, and particularly through the Emmy Award-winning CBS television drama starring Alan Arkin shown last January, Simas Kudirka may be the most recognized Lithuanian name in America. Certainly, most of us remember the first time we heard it and the incident that would eventually come to change the course of many lives.

1970. Lithuanian seaman jumps from Soviet ship to American vessel, begging asylum in the U.S. It is refused. Soon after, those responsible for returning Kudirka to the Soviets are chastised and retired from office, our chagrined government is denounced in the press and Pres-

Stationary nets and traps are often used and in 1938 it was estimated that 105,000 fishing nets were in use.

For hundreds of years, Lithuanians dammed rivers and bred fish, and fish farming in rivers is still widespread. The Kaunas Sea, which was formed in 1959 by a hydroelectric dam across the Nemunas River is now filled with fish.

After the harbor of Klaipeda was dredged and sea-going ships could use the harbor, deep sea fishing became an important industry, centralized and multi-nationally managed.

The first smoke-house and cannery with refrigeration was built in Klaipeda in 1934 and employed a thousand people. In 1969, Lithuania processed 300,000 tons of fish. The most important yields consist of cod, plaice and herring.

At the present time 80 per cent of all fish caught are sent to Russia. About half of the personnel in the fishing industry are Russians. The Russians have taken complete control of the waters—including the inland waters. The fishing industry is administered through the Western Basin Administration by Moscow Ministry of Fisheries. Fishing on their own is prohibited even to local Lithuanian fisher folk of Kursiu Nerija.

ident Nixon, "shocked and outraged" over the Coast Guard's handling of the situation, issues new guidelines to prevent its repetition. Through the most incredible determination of some Lithuanian-Americans, most notably, Daiva Kezys and Grazina Paegle, Kudirka and his family are finally brought to New York to stay in 1974.

This, and the worlds of anguish that transpired in between, comprise "To Those Still at Sea," Kudirka's story which would be unbelievable as a novel—and it should be believed—as a testament to something beyond any political or even humanistic ideologies. Beyond how juicy and rife it is with drama in all its gripping exposition of death-camp atrocities. The real gifts here, it seems to me, are triumphs of the will. By Kudirka's stance, by his almost miraculous endurance, and above all, by his very survival, he affirms the possibilities in all our blood! And his rescuers, those relentless "ordinary" citizens, shake us out of our complacency by proving yes, you really **can** fight City Hall, you **can** fight labyrinthine red-tape, the Soviet Union and all! And you can win.

During the four years his case was under consideration in America, we read that Simas Kudirka, for the "treason" of his jump, spent those tortuous days among the "walking skeletons" in Soviet camps and punitive cells of increasing harshness and nightmarish conditions due to his constant protests and resistance. Somehow, he didn't succumb to inedible bread, mouldy porridge, soup with animal parts floating in it, meat alive with worms. Somehow, he didn't freeze in the 70° below zero winters.

In co-author, Larry Eichel, Kudirka has the writer worthy of his ordeal. Interspersed with Kudirka's own translated words, the narrative is stylistically excellent, with plenty of facts unobtrusively delivered and a lot of lively dialogue to lend the flesh and blood to these pages. Eichel's intelligent craftsmanship and sensitivity with this difficult story makes one look forward to what he will do on his own. Particularly insightful portions show how Kudirka's actions affected his wife, Gene (a heroine in her own right in many ways), and the mixed blessings of Kudirka's life since he came to America as revealed in the Epilogue: "Unlike so many of the Soviet dissidents who emigrate or are exiled to the United States, he was not an intellectual for whom a prestigious university would be proud to create a slot. He was a radio operator, and nothing more, and lacking command of the English language, he was not even a radio operator . . ." Then, Eichel writes, "This book, of course, is a chance for him to give his life new meaning . . . (to) speak out . . ."

Once, back in prison, at the risk of that life, Simas Kudirka managed to fashion a flag out of some faded blue undershorts, painted the United Nations insignia on it and flew it up on the utility pole right there in the camp on U.N. Human Rights

day for two hours before the guards took it down." By nightfall, everyone in the camp had either seen it or heard about it.

Indeed, this book is the flag put up once again, flying for all to see and that no one can ever take down. His very life is a flag reminding us all about what went on very, very recently, is still going on, and that something can be done about it. And for those of us still at sea in any area of our lives—however different we may think our problems are from Kudirka's—this book encourages us to hang on, to stand up, to prevail!

* * *

Lisa Mitchell is a literary critic for The Los Angeles Times Book Review. She is published regularly in various national magazines and will teach Creative Writing at Immaculate Heart College in Hollywood. She is also of ancestral Lithuanian parentage.

The book may be ordered from LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Bl., Los Angeles, CA 90029. Cost, including postage, is \$8.50.

ONCE MORE ON SIMAS KUDIRKA'S LEAP TO FREEDOM

Hypatia Petkus

A recently published book **For Those Still at Sea** (Dial Press, 1978, \$7.95) will surely hold interest for a wider American as well as a Lithuanian audience. This is described on the book jacket as "Simas Kudirka's own story: the defection of a Lithuanian sailor." The story of his four-year journey to freedom is written in collaboration with Larry Eichel, a writer and editor with the Philadelphia Enquirer.

Innumerable articles and several books have been written over the past few years on the real-life drama of the Lithuanian seaman who conquered unbelievable difficulties in escaping the clutches of the Soviets. Four years ago he finally reached safety in the United States and now resides in New York State with his wife and family.

One of the most vivid recreations of Kudirka's leap to freedom from a Soviet ship to the deck of an American coastguard cutter and the aftermath of these events is in the book **Day of Shame** by Algis Ruksenas (McKay, 1975, \$8.95). In a case of unbelievable bureaucratic bungling, Kudirka was denied asylum in the U.S.A. and was handed back to the Soviets. Several years of cruel imprisonment followed. Eventually he was released and found himself something of a celebrity when he came to this country. He was invited to speak of his experiences at public gatherings and was interviewed on the radio and in the press. His story became even more widely known early in 1978 when a two hour dramatization of his leap to freedom was shown on a major U.S. television network.

The Arm

By JURGIS GLIAUDA

The machine next to mine was attended by a carefree young man whose cheerful whistling could be heard even above the devilish din of the factory. Very often the melody would catch my ears, and I had to listen to it during working hours.

At first this annoyed me, for I could no longer to bury myself in my private thoughts. But later I became used to it—so much so that on days when the young whistler didn't come to work I actually missed the shrill virtuosity of his tunes.

The whistler's first name was Peter.

One day Peter confidentially rolled up his sleeve and displayed the part of his arm between the elbow and the wrist. I shuddered. The skin was greenish brown. A tattoo—made up of intricate configurations and mosaic-like figures decked the entire forearm.

"Look closely," urged Peter.

I stared at that unusual design—a pattern so different from the conventional garish tattoos I had seen on the arms and chests of my fellow-workers. Fierce story-book dragons were grouped in a circle, guarding what appeared to be a red heart pierced with a dagger. The dragon-scales, the fire-breathing jaws, the agony of the pierced heart, the drops of blood, the merciless dagger—all these had been worked so carefully and with such soft shading of color that I was forced to admire the tattoo as a perfect example of the scrupulous and detailed technique of

How does a man feel when he is so suddenly catapulted into fame? Now comes the story as related by Kudirka himself. He gives more details of the stirring events on shipboard in the waters off Martha's Vineyard in November, 1970; his previous life in Lithuania; his imprisonment by the Soviets; his liberation and the realization of his dream of coming to America. He tells of what happened in the years between and pays tribute to the many who helped to rescue him. There are interesting photographs of his family, his friends and his associates. The attitudes and sentiments of the younger Kudirka growing up in a country under foreign occupation clearly come through. Kudirka explains why he feels compelled to speak and write about his experiences. He does not want fame or notoriety for himself, but feels a deep commitment to the dissidents he has left behind in countries behind the Iron Curtain. As its co-author, this book is Kudirka's chance to give his life renewed meaning—to speak out boldly and honestly in the cause of those who are suffering in silence, or, as he calls them, Those Still At Sea.

the Orient. This was no common, vulgar tattoo designed to please a laborer's taste. This was truly a work of art.

Peter saw my amazement.

"It's from Hawaii," he explained cheerfully. "I was stationed there during the War. I met a girl—Chinese—she was a tattooist. She was slim as a reed . . . graceful . . . affectionate. This is her gift."

"You must have appealed to her," I remarked.

"She loved me," replied Peter candidly. "She didn't want to let me go. I promised to write . . . I haven't written a line. Yet this arm always reminds me of Hawaii and that girl, who was slim as a reed. Sometimes I get such an urge to go back . . ."

Madame Butterfly. That romantic story had always appealed to me. But Peter knew nothing about Puccini's opera. Still, he had lived the libretto in Hawaii.

"She was a wonderful girl," he continued. "Sometimes, even now in the midst of our girls, I long for her. But then, she was Chinese . . ."

From time to time Peter would resume his anecdotes about the Hawaiian islands, which he described as a Pacific paradise. But he didn't go into details about the girl, and for this I respected him. He would unroll his sleeve, gaze at the dragons and exclaim again and again:

"Hawaii! Paradise of the Pacific!"

One morning, just after the starting whistle had blown, a painful cry resounded above the clatter of the machines. Peter had caught his arm in one of them. Along with many others, I leaped to his side. The machine was shut off. Peter groaned and gnashed his teeth. Pale, he had a kind of greenish hue. He was taken to the first-aid room and from there to the hospital.

When I went to visit him the next day, it was hard to recognize the carefree whistler in the pale and helpless face that lay before me. A barely perceptible smile flickered across his lips. I asked about the injured arm. Peter motioned to a nurse and told her to raise his blanket. The arm had been completely amputated. Only the profusion of bandages indicated the fact that it had been there at all. I moved away a few steps. Peter looked blankly at my agitation, as though it had nothing to do with his tragedy. But in a few moments a look of concern crept into his eyes.

"No arm," he muttered. "And yet not during the war, but in a factory . . ."

"It could have been much worse," I replied, not knowing how to soothe him.

"Oh, I don't care about the arm," said Peter. A sad smile played on his lips. "The heart is gone. That I regret."

"The heart?"

"I've lost the Hawaiian girl's heart." Peter's face contorted with pain. For a moment he looked straight into my eyes.

"And do you know why? Because I never wrote to her . . . not even one line . . ."

—Translated from the Lithuanian by
Nola M. Zobarskas

Lithuania in Philately (17)

By Antanas Bernotas

CITY OF LUBLIN

The City of Lublin is located in eastern Poland and lies on the river of Bys-tritsa. It is an old city—in 1942 it celebrated 600 years since its founding. From medieval times in this city one finds numerous ancient and historical structures preserved, such as the beautiful old castle, the Gate of Cracow, the Church of the Holy Spirit with its miraculous image of Virgin Mary (1342), a Gothic cathedral built in the 13th century and the Church of Capucins with a nearby monument later erected to commemorate the union of Poland and Lithuania. In 1918 in Lublin a private Catholic university was organized. The city itself lies in a farming countryside, although there are plenty of industries around it. Before World War II more than half the population in Lublin was Jewish.

The city of Lublin entered Lithuanian history with its ill-famed Union of Poland and Lithuania by a treaty signed there in 1569. The road leading up to this union was nevertheless long and rather sinister.

It happened that at the end of the 14th century Poland had no ruler. However, she had a young Princess, Jadwiga, originally coming of a Hungarian royal house, for whom the Poles were looking for a fitting groom. And their eyes were turned toward Prince Jogaila of Lithuania, the son of late Grand Duke Algirdas who had been ruler of most of Lithuania in a dual kingdom shared with his brother Kestutis. Polish boyars after a long consideration sent a delegation to Vilnius to negotiate with Jogaila and offered him the Polish crown on condition that he marry Princess Jadwiga and Christianize Lithuania. An elder Jogaila gladly accepted these offerings and after a couple of months he traveled with his escort to Poland. Enroute to Cracow, in Lublin, he was met by the Polish nobles, who accepted him and proclaimed him King of Poland. This happened on February 2, 1386. Several days later, already in Cracow, Jogaila was christened by the archbishop of Gniezno and received a Christian name of Wladislaw, and held his wedding there, too.

Decades after this, Poland started eagerly taking over and colonizing Western Ukrainian lands. The Poles settled themselves in Halicz, in Volynia and Podolia. The Tartars were also a threat but they were beaten and thrown back by the then dual Lithuanian rulers, Algirdas and Vytautas (the latter the son of Kestutis). After the death of these rulers the Tartars renewed their incursions into Lithuanian, Ukrainian and Polish lands. In the year 1477 and again in 1519 the Tartars besieged the city of Lublin and devastated it immensely. On the other hand, emerging Moscow, too, began seeking to domin-

POLAND, 1938. King Sigismund August of Poland signs the treaty of Lublin, after a painting by J. Matejko.

GENERAL GOVERNMENT (occupied Poland by Germany), 1942—A view of Ancient Lublin.

GENERAL GOVERNMENT, 1941—An old church in Lublin.

ate all of the Slavic lands, and started its invasions into frontier lands, then still ruled by Lithuania.

At this time an idea emerged that for defense purposes against the same enemies, it would be profitable that Poland and Lithuania unite and fight together. In 1563-64 at Warsaw a common sejm of Polish and Lithuanian noblemen was called to discuss the union between both countries. In the first days of 1569 at Lublin a renewed similar meeting was called. After a couple months of disputes, the Lithuanians, angered by the Polish demands, left this meeting. Then the Poles, benefitting by the absence of the Lithuanians, annexed certain parts of Lithuanian ruled lands, such as Volynia and the Duchy of Kiev. When the Lithuanians returned, negotiations were resumed and on July 1, 1569, under Polish pressure a union between Poland and Lithuania was proclaimed. It was of no avail that the Lithuanian noblemen were to their utmost endeavoring to resist the Polish demands.

According to this Lublin treaty, the Polish king remains also as the Grand Duke of Lithuania. There should be only one sejm (parliament) and one senate of the Commonwealth. Yet Lithuania retained her own army, her own treasury and her own privileges, rights and laws.

Such was the ill-conceived treaty of Lublin, signed in 1569. Beginning with it, Lithuania began to deteriorate in her strength, losing part after part of its territories, which fell prey to the increasing pressures of Russia. Thus the Lublin Union did nothing to help Lithuania to maintain her power and statehood. The sequel was that since 1792-95, for 120 years Russia and her allies occupied not only entire Lithuania, but Poland as well.

ANGLIŲ - LIETUVIŲ K. ŽODYNAS LIETUVIŲ - ANGLŲ K. ŽODYNAS

kiekvienas po 30,000 žodžių ir posakių.
Išista kietais viršeliais ir per 500 psl.
Vieno žodyno kaina \$8.50
Persiuntimui pridėkite \$1.00.

LENKIJA, 1938 — Karalius Zigmantas Augustas pasirašo Lublino unijos sutartį. Jan Matejko paveikslas.

GENERALINĖ GUBERNIJA (vokiečių okupuota Lenkija), 1942—Senojo Liublino vaizdas.

GENERALINĖ GUBERNIJA, 1941 — Sena Liublino bažnyčia.

In Memoriam

After a long illness, the Reverend Francis A. Ruggles, pastor of the Annunciation Church, Brooklyn, N.Y., died on June 29, 1978 in the Mary Immaculate Hospital, Jamaica, N.Y. He was the son of the late Frank and Veronica (Varnas) Raugalas.

He received his elementary education in the Brooklyn public schools and continued his education at St. John's University. Adept on the basketball courts he had been awarded a four year scholarship to this college, from which he was to graduate cum laude.

His entrance to the Immaculate Conception Seminary in Huntington, N.Y. confirmed Father Ruggles' dedication and devotion in the religious direction. While still a seminarian his interest and concern for the support and preservation of Lithuanian culture was to surface. At this time he taught several other fellow seminarians the Lithuanian language. Throughout his lifetime he was to encourage and promote the advancement of the Lithuanian traditions, heritage and the language. At the St. James Cathedral in Brooklyn, N.Y. on May 18, 1940 he was ordained into the Sacred Priesthood by the late Most Rev. Thomas J. Molloy, D.D.

After the Rosary and wake service, the transferal rites of the body from the Shalins Funeral Home to the Annunciation Church took place, where it lay in state throughout the night.

The principal celebrant at the concelebrated liturgy of Christian burial was the Most Rev. John J. Snyder, V.G. Auxiliary Bishop of Brooklyn. The concelebrating priests were Msgr. Raymond Leonard, Reverends William Burke, Bruno Kruzas, Francis Bulovas, Richard Chichester, and Kenneth Wicks. In the sanctuary were the retired Bishops John J. Boardman and Charles R. Mulrooney with their respective chaplains in attendance.

The late Rev. Francis A. Ruggles (Raugalas), right, pastor of the Church of Annunciation in Brooklyn, N.Y., in one of his latest photos with Vicar Rev. Antanas Petrauskas.

Kun. A. Petrauskas su a. a. kun, Pranu Raugalu.

Reverend Francis Bulovas, a life-long friend of the late Father Ruggles, delivered the Homily eulogizing his efforts in the strengthening of Christian faith—rekindling the Lithuanian spirit and inspiring continuation of cultural customs. He cited the energetic involvement for the alleviation of human suffering for his fellow-men in Lithuania behind the Iron Curtain. Because of Reverend Ruggles zealous dedication in his apostolate which characterized his priestly career "Father Ruggles earned the reward of 'the good and faithful servant'—the eternal peace, rest and happiness."

Over 50 priests were in attendance, including the Rev. Monsignori Francis X. Downing, Ph.D., James A. Hunt, M.S., Episcopal Vicar, James W. Asip, Director of the Propagation of the Faith. The Diocesan Priests Choir Director led the singing in church. Leading the parish choir was Mr. Victor Ralys, organist.

The Honorable Anicetus Simutis, Consul General of Lithuania, New York City, stressed in the final tribute to the late Father Ruggles upon his death that;

"Due to the tireless efforts and unique cooperation of Father Ruggles, Annunciation Parish has become the most outstanding Lithuanian parish in the New York-New Jersey Metropolitan area. It was a great honor and privilege to enjoy his friendship and cooperation. His loss is inestimable to the Lithuanian cause for liberation."

Fr. Ruggles is survived by his sister Mrs. Anna Revukas, Cranford, N.J., and two brothers, Anthony Ruggles, Holyoke, Mass., and John Raugalas, Brooklyn, N.Y., two nieces, a grand nephew and two grand nieces.

Interment took place in the family plot at St. John's Cemetery, Middle Village, N.Y. At the graveside, committal prayers were led by Rev. Anthony Petrauskas, Pres. Lithuanian Catholic Priests League. —Margaret Picard

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Aldona Andriušis, Dorchester, Mass.

Dr. P. Atkočiūnas, Cicero, IL

Br. Aušrotas, Juno Beach, FL

Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA

Pranas Baltuonis, Canada

Alfonsas Bimbiris, Los Angeles, CA

Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.

Vyt. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles.

Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.

Jonas Čiurlionis, Phoenixville,

Dr. J. Dėdinas, Elmhurst, Ill.

Dr. A. M. Devenis, Long Beach, Calif.

Dr. M. Devenis, Santa Monica, CA.

Dariaus-Girėno Klubas, Detroit, Mich.

Alg. Dudaravičius, Alta, Canada.

Antanas Gaulia, adv., Brasilia.

B. V. Galinis, C. E. Norwell, MA

Paul Gylvs, Olympia, Wash.

E. & L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.

Dr. J. Jurgilas, Granada Hills, Calif.

Birutė Kemžaitė, Chicago, Ill.

Dr. P. Kisieliū, Cicero, Ill.

Kun. J. V. Kluonius, Mackmaro City, MI.

Marie Kober, Port Washington, N. Y.

Dr. Alfonsas Kontvis, Westminster, Calif.

E. Kronas, Dundas, Ont., Canada.

Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, Calif.

W. Markalonis, Reynoldville, Pa.

B. Macijauskienė, Point Pleasant, Beach, N.J.

Msgr. L. Mendelis, Baltimore, MD.

Adomas Macarus, Hagar Shores, Mich.

Br. Macijauskienė, Point Pleasant, N. J.

A. & L. Mažeikos, Marina del Rei, Ca.

E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N.Y.

Dr. Vvtautas Mileris, Livonia,

P. Misevičius, Toronto, Canada.

Dr. J. Naujokaitis, Claremont, Calif.

W. Maker, Burbank, CA.

Balys Maskeliūnas.

A. Musteikis, Fallon, NE.

A. Pakalniškytė, Hamilton, Canada.

Rev. T. Palis, Pittsburgh, CA.

Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.

Frank Petrauskas, Syracuse, N. Y.

Dr. J. Petrikonis, Woodbine, Io.

A. Pocius, Elizabeth, NJ.

Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.

Kun. Vincent Radvina, Fortuna,

U. S. POSTAL SERVICE

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION

Required by 39 U. S. C. 3685

1. Title of publication. LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS.

2. Date of filing, 9.19.1978.

3. Frequency of issue. Monthly except July and August.

3a. No. of issues published annually—10

3b. Annual subscription price \$15.00.

4. Location of known office of publication. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

5. Location of the headquarter of general business offices of the publishers (Not printers) 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor.

Publisher Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504.

Editorial Committee, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

Managing editor Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504

7. Owner (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual, must be given.) Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Drive, Burbank, Calif. 91504.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities (If there are none, so state). None.

9. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes.

☐ Have not changed during preceding 12 months.

☐ Have changed during preceding 12 months.

(If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

10. Extent and nature of circulation. A. Total no. copies printed (Net press run). Average copies each issue during preceding 12 months. — 1950. Single issue nearest to filing date — 1950.

B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales. Average no. copies.. — 0. Single issue.. — 0. 2. Mail subscriptions — Average no. 1680. Single issue.... — 1680.

C. Total paid circulation. Average.. — 1680. Single issue.... — 1680.

D. Free distribution by mail, carrier or other means, samples, complimentary and other free copies. Average no. — 104; Single issue — 104.

E. Total distribution (sum of C and D). — Average no. 1784. Single issue.... — 1784.

F. Copies not Distributed

1. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing.

Average No. 166. Single issue 166.

2. Returns from news agents — None.

G. Total (Sum of E & F — should equal net press run in A). — Average no.— 1950. Single issue.... — 1950.

I certify that the statements made by me above are correct and complete.

(Signature of editor, publisher, business manager or owner).

Anthony F. Skirius
Publisher

12. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual)

39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with the Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the reduced postage rates presently authorized by 39 U. S. C. 3626.

(Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) [Signed] A. F. Skirius, publisher and owner.

PS Form 3526 Mar. 1977

AUKOS LD ŽURNALUI

PAREMTI

\$120 — Bronė Gajauskienė.

\$75 — Lietuvių Fondas.

Po \$10 — Stasys ir Stasė Damuliai, O. Rimkus.

Po \$5 — J. Druktenienė, P. Karosas, J. Truškauskas.

\$2 — A. Balsys.

Garbės prenumeratoriai

A. Yutz, Munhall, PA.

Dr. Vyt. Mileris, Livonia, MI.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA

Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CA 90403

393-9801

828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Anka — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N. M.

Dr. Linas Raslavičius, Palos Verdes, Calif.

Rev. P. Sabulis, Waterbury, Ct. Petras Sakas, Glendale, Calif.

A. Sereika, Chicago, IL.

Mr. Alfonsas Skrebūnas, Mississauga, Ont., Canada.

Tadas A. Skirgaila, Los Angeles, California.

Rev. F. E. Statkus, Grand Rapid, MI

M. Šarauskas, Winnipeg, Canada.

Emil Sinkys, Santa Monica, CA. Vyt. Soliūnas, Lemont, IL.

Rev. V. Skilandžiūnas, Ottawa.

J. Stankus, Chicago, IL.

Vic. Stankus, DDS, Lyndhurst, Dr. Danguolė Surantas, Rockford, IL.

Jonas Talandis, Olympia Fields, Illinois.

Brother Timothy, OSP, Doylestown, Pa.

"Talka", Hamilton, Canada.

Juozas Truskauskas, Los Angeles, CA.

Rev. Ignas Urbonas, Garv, IN.

Juozas Vitėnas, Washington, DC.

A. Yutz, Munhall, Pa.

Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.

Ed. Žiaušys, Amsterdam, NY.

Labai ačiū visiems narėmsiems L.D. žurnalo leidima —

A. Skirius, leidėjas

TAUPYKITE DABAR

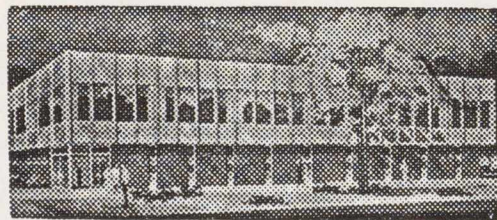
Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7 3/4% — 6 metų su \$1.000, minimum 7 1/2% — 4 metų su \$1.000, minimum 6 3/4% — 30 mėn. su \$1.000, minimum 6 1/2% — 1 metų su \$1.000, minimum

Savings insrd. to \$40.000 by FSLIC

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656.6330 ir 242-4395

Anglų kalba knyga
**LITHUANIA LAND OF
HEROES**

By Leonard Valiukas
jau išparduota.

**Bernardo Brazdžionio "Vidudienio
sodų" laida jau išparduota.**

Leidykla

NAUJOS J. BURKAUS KNYGOS

1. Du dvasinių būtybių pasauliai—
vieną sudaro geri angelai ir žmonės,
o kitą tie, kurie yra blogi. 444 psl.,
Kaina \$8.50

2. "Konnersreutho Teresė". Gausiai
ilustruota, II-ji dalis išeina 1978 m.
pradžioje. Kaina \$5.00

Abi knygos įdomios, visiems leng-
vai suprantamos ir kiekvienam tik-
rai naudingos.

Užsisakytina:

"Sūduva", 809 Ramble St., Hot
Springs, Ark. 71901.

ALBINAS KURKULIS

**"Stock" Brokeris ir vice prezidentas
Rodman & Renshaw, Inc.**

Members New York Stock Ex-
change and other Principal
Exchanges

209 So. La Salle St., Chicago, Ill.
(312) 332-0560 60604
Skambinti "Collect" iš bet kur JAV

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

P L A T I N T O J A I

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm. ja.

So. Boston, Mass. — S. Minkus

Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Gifts International', 'Parama', 'Terra',
'Marginiai'.

Cleveland, Ohio — J. Žilionis

Detroit, Mich. —

St. Anthony's Parish Library.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — "Spauda"

Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.

Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis

Sydney — Kun. P. Butkus.

Glen Osmond, S. A. — E. Reisoniene.

Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris

Yoronto, Ont. — V. Aušoras, A. Kuolas,
P. Misevičius.

Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

**KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES**

Stotis KTYM, banga 1460 AM

Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Išlaiko L. Radijo Klubas. Pirm. J. Mitkus,
2610 Griffith Park Blvd., Los Angeles, CA
90039 — Tel. (213) 662-6591

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.

Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto

per FM radijo stotį WCAO 102.7 mgcl.

Programos vedėjai: **Albertas Juškus**,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

**Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS**

Sekmadieniais

11:30 — 12:00 val. 1430 AM iš WWEL

12:10 — 1:00 val. 1460 AM iš WBET

Petras Viščinis, vedėjas,

173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WNSR - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.

502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO ŠEIMA

7 programos savaitėje

Daily 12:30-1:00 pm Sat.&Sun 8:30-9:30 am

Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.

Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus

Transliuojama iš nuosavos studijos.

WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M

7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629

Tel: HEmlock 4-2413.

LIETUVOS AIDAI

Veikia šios laidos iš WOPA stoties:

Pirmad. — 9-9:30 v. vak., bang. 1490 AM

Antrad. — 9-9:30 v. vak., bang. 1490 AM

Penkt. — 9:30-10:00 v. v., bang. 1490 AM

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st

St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian

Produced by **Anthony J. RUDIS**

Listener Participation Program

PHONE 445-6842 and ask a question

Sundays 2 to 3 PM

WXRT-FM 93.1 MHz.

Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

**Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI**

Isteigta 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto

WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas Juozas Stempužis.

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas (216) 382-9268

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA

WMZK-FM banga 98 mc

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį

nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-
nas, 2483 Woodmere, Detroit, Mi 48209,
tel. 841-3026; Algis Zaparackas, 4120
Yorba Linda Dr., Royal Oak, Mi 48072,
tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.

Sekmadieniais 8:20—9:00 val. ryto

Išlaiko Radijo Klubas. Visais reikalais
kreiptis Antanas Janušis, 16778 Rougeway
Dr., Livonia, Mich. 48154. Tel. 421-4696

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840

Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius.

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford CT 06114
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šešt. 4-5 v. p. p. ir 7-8 v. v.

iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.

Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)

Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg

Vedėjas Prof. J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį

nuo 9 iki 10 val. ryto

iš WHBI stoties 105.9 FM banga.

Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.

Bayside, N. Y. 11364

Telefonas: 229-9134

Pittsburgh, Pa.

**The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.**

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.

Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Povilas ir Gertruda Dargiai.

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15243

Hot Springs, Ark.

Lietuviška Radijo programa

"LEISKIT ! TĖVYNĖ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekv. mėnesio antrą ir ketv. sekmadienį
nuo 2:30 ligigi 3:00 val. p. p.

iš radijo stoties KBHS - banga 590 AM.

Programos vedėja **Salomėja Šmaižienė**
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901

Telefonas (501) 321-9641

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto

Stotis: WXXI-FM 91.5 MC

Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.

Klubo valdyba: **Al. Gečas**, pirm., **R. Kirš-
teinas**, vicepirm., **J. Krokytė**, sekr., **Rūta
Ilgūnaitė**, išd., **L. Laukaitienė**, narė.

Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS BALSAS

W — 104 FM Stereo

Sekmadieniais 8 — 9 val. vak.

Ved. **Viktoras Vaitkus**

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173; 754-8780

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas **L. Stankevičius**.

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canao,
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas **Jonas R. Simanavičius**
614 Tedwyn Dr.

Mississauga, Ont., Canada

L5A 1K2

Tel. (416) 275-3134

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku.

41.15 ir 50.34 metrų bangomis.

Vedėjas **Dr. J. Gailius**.

Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.

Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas**.

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio

CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIOJE

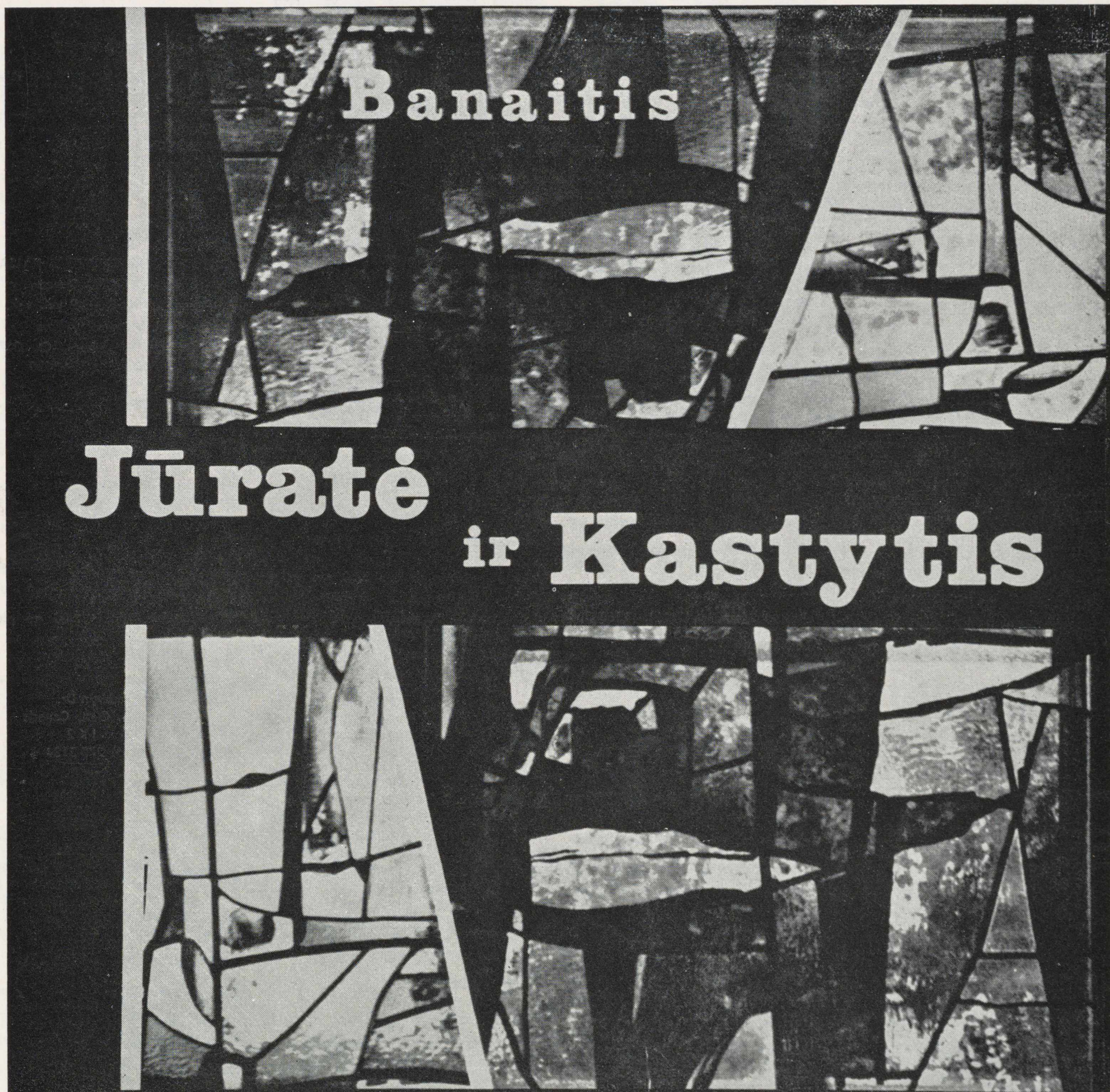
Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Tolius šlutas, vald. pirm.

K. V. BANAČIO OPEROS "JŪRATĖ IR KASTYTIS" PLOKŠTELĖS ALBUMO VIRŠELIS.